

KOMISIJA EVROPSKIH SKUPNOSTI

Bruselj, 8.11.2006
COM(2006) 649 konč.

SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

Strategija širitve in glavni izzivi za obdobje 2006–2007
Priloga vsebuje posebno poročilo o zmogljivosti EU za vključitev novih članic

{SEC(2006) 1383}
{SEC(2006) 1384}
{SEC(2006) 1385}
{SEC(2006) 1386}
{SEC(2006) 1387}
{SEC(2006) 1388}
{SEC(2006) 1389}
{SEC(2006) 1390}

SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

Strategija širitve in glavni izzivi za obdobje 2006–2007

Priloga vsebuje posebno poročilo o zmogljivosti EU za vključitev novih članic

1. UVOD

Širitev je že več desetletij osrednjega pomena za razvoj EU. Preseči delitve Evrope in prispevati k miroljubni združitvi celine je bistvo evropskega povezovanja. V političnem smislu je širitev EU pripomogla k odzivanju na velike spremembe, kot sta bila padca diktatur in komunizma. Utrdila je demokracijo, človekove pravice in stabilnost po vsej celini. Širitev odraža bistvo EU kot mehke sile, ki je dosegla več s svojo gravitacijsko privlačnostjo, kot bi lahko z drugimi sredstvi.

V gospodarskem smislu je širitev pomagala povečati blaginjo in konkurenčnost, kar razširjeni Uniji omogoča boljši odziv na izzive, ki jih prinaša globalizacija. To je neposredno koristilo celi Evropi. Širitev je povečala pomen EU v svetu in ji omogočila, da je postala močnejši mednarodni akter.

S pristopom Bolgarije in Romunije 1. januarja 2007 bo po maju 2004, ko je pristopilo deset držav članic, zaključena peta širitev. Natančne priprave so omogočile, da je vključitev desetih držav maja 2004 v institucije in politike EU potekala gladko. Deset novih držav članic je doseglo odlično raven skladnosti z zakoni EU in pomembno prispevalo k delu institucij EU. Povečalo je ravni gospodarskih dejavnosti, trgovine in naložb ter ustvarilo visoke stopnje gospodarske rasti.

Obstoječa širitvena agenda zajema države zahodnega Balkana in Turčijo. Tem državam je bila ponujena možnost, da postanejo članice EU takrat, ko izpolnijo potrebne pogoje. Države so, kar zadeva njihovo približevanje EU, na različnih stopnjah. Hrvaška in Turčija se pogajata o pristopu. Nekdanja jugoslovanska republika Makedonija je postala država kandidatka decembra 2005. Druge države zahodnega Balkana napredujejo pri izpolnjevanju svojega cilja, ki je pristop k Evropski uniji.

Pred širitveno agendo EU so v obdobju 2006–2007 številni veliki izzivi. Ti izzivi so povezani zlasti s pristopnimi pogajanja s Turčijo, z vprašanjem o prihodnjem statusu Kosova, z odnosi s Srbijo ter z Bosno in Hercegovino glede večjega prevzemanja deleža upravljanja s strani države. Ta vprašanja so pomembna sama zase in se dotikajo geopolitičnih vprašanj, ki zadevajo varnost in stabilnost celotne Evrope. Pot do članstva prinaša koristi sama zase, tudi če do pristopa traja še veliko let. Ker je na tej poti veliko izzivov, mora biti EU aktivno udeležena v celotnem procesu.

Predpristopna strategija in pogajanja s kandidatkami in potencialnimi kandidatkami bi morala potekati strogo, ob polnem upoštevanju dogovorjenih pogojev. EU bo finančno podporo zagotovila z novim instrumentom za predpristopno pomoč, ki bo vzpostavljen od januarja 2007. Finančna podpora bo osredotočena na prednostne naloge, določene v partnerstvih za pristop in evropskih partnerstvih.

Širitev EU je zgodovinski projekt, ki temelji na viziji združene Evrope in njeni vlogi v svetu. Pri tem projektu morajo nositi narodi Evrope vsak svoj delež in mu nuditi podporo, da se zagotovi popolna demokratična legitimnost. Ključne odločitve, ki vodijo k pristopu države, sprejemajo demokratično izvoljena telesa v vsaki državi članici in v Uniji.

Države članice morajo prevzeti vodilno vlogo pri pojasnjevanju, zakaj je širitev v interesu EU. Komisija je pripravljena izboljšati pretok objektivnih informacij v uporabniku prijazni obliki ter sodelovati z državami članicami in Evropskim parlamentom za učinkovitejšo komunikacijo z javnostjo o procesu širitve.

Evropski svet bo na svojem zasedanju decembra 2006 razpravljal o širitvi. V sklepih Sveta iz decembra 2005 je zapisano, da je strategija, ki jo je lani predložila Komisija, dobra podlaga za razpravo o širitvi leta 2006. Strategija poudarja, da lahko skrbno izvedena širitev razširi in poglobi Evropsko združevanje. Temelji na treh osnovnih načelih: utrjevanju obstoječih obveznosti do držav, udeleženih v procesu, uporabi pogojevanja, ki je pošteno in strogo, ter krepitvi komunikacije z javnostjo glede širitve.

EU resno obravnava pomisleke o hitrosti širitve. Da bi se izognila prevelikemu obsegu obveznosti, EU spoštuje obstoječe obveznosti do držav, ki so že vključene v proces, a je previdna pri prevzemanju kakršnih koli novih obveznosti.

Za vse države kandidatke in potencialne države kandidatke veljajo strogi pogoji. Vsak nov korak v pristopnem procesu temelji na napredku vsake države pri izvajanju političnih in gospodarskih reform. Ker je pristopni proces dolgoročen, je treba ohraniti motivacijo držav za nadaljevanje reform. EU mora tudi povečati preglednost procesa.

EU mora reformirati svoje institucije v skladu s sklepi Evropskega sveta iz junija 2006. Doseči je treba nov dogovor o institucionalnih vprašanjih do takrat, ko je verjetno, da bo naslednja nova članica pripravljena pristopiti k Uniji. Drugo vprašanje, pomembno za prihodnost, je financiranje EU. Zmožnost EU, da sprejme nove članice, hkrati pa ohranja gonilno silo združevanja, bo v prihodnosti še pomembnejša. Posebno poročilo Komisije, priloženo temu sporočilu, določa pristop, namenjen zagotavljanju, da EU ob izpolnjevanju širitvene agende, ki je namenjena reševanju izzivov v prihodnjih letih, ohrani svojo zmožnost učinkovitega delovanja.

V proces širitve niso vključene vse evropske države. EU je z drugimi državami navezala različne vrste stikov, ki potekajo med drugim v okviru Evropskega gospodarskega prostora, dvostranskih stikov s Švico, evropske sosedске politike in strateškega partnerstva z Rusijo. Cilj evropske sosedске politike je povečati blaginjo in stabilnost ter izboljšati dobro upravljanje v sosednjih državah EU na podlagi globljih političnih odnosov in gospodarskega povezovanja. Komisija bo kmalu predložila predloge za krepitev evropske sosedске politike.

To sporočilo izhaja iz obstoječe strategije EU in opisuje pristop za uporabo spoznanj iz pete širitve, podporo državam na njihovi poti do članstva, pridobivanje podpore javnosti za nadaljnjo širitev, reševanje izzivov, povezanih s širitvijo, in zagotavljanje zmogljivosti povezovanja. To je temelj za doseganje ponovnega soglasja o širitvi.

2. PETA ŠIRITEV

Širitev je pokazala svojo trajno vrednost kot ena izmed najučinkovitejših politik EU, ki po vsej celini uspešno prispeva k miru, stabilnosti in demokratičnemu razvoju. Deset držav članic, ki je pristopilo leta 2004, se še naprej nemoteno vključuje v institucije in politike EU. Demokratični politični sistemi v novih državah članicah na splošno še naprej dobro delujejo. Nove države članice so dosegle odlično raven skladnosti z zakoni EU in pomembno prispevajo k delu institucij EU. Institucije EU še vedno delujejo učinkovito. Širitev je povečala pomen EU v mednarodnem političnem in gospodarskem življenju ter dodatno prispevala k pogajalski moči EU v različnih forumih. Obogatila je tudi kulturno dediščino Unije.

Širitev je poleg večje varnosti in stabilnosti v Evropi prinesla tudi gospodarske koristi. Nove države članice hitro dohitevajo stare države članice. Stare države članice imajo koristi od novih priložnosti za trgovino in vlaganja. Širitev je bila koristna za celotno gospodarstvo EU, pomagala pa mu je tudi pri boljšem reševanju izzivov, ki jih prinaša globalizacija¹. Postopno sprejetje eura v novih državah članicah, prva bo prevzela euro Slovenija 1. januarja 2007, bo nadalje prispevala k temu pozitivnemu trendu.

Razširjena Unija pomeni učinkovitejšo delitev dela in boljšo pripravljenost EU na konkurenco na globalni ravni. Zadnja širitev je na splošno v EU sprožila gospodarsko rast in posodobitev. To so nedavno pojasnile številne pomembne študije. Na primer, v treh državah članicah, ki so uvedle prosti pretok delovne sile, so po pristopu desetih novih držav članic opazne konkretne koristi. Te koristi vključujejo večji nacionalni dohodek in večje davčne prihodke ter krčenje sive ekonomije. Delavci iz novih držav članic so pripomogli k odpravi pomanjkanja znanj in spretnosti na trgu dela in so se dobro prilagodili novemu kulturnemu okolju². Glede na te izkušnje je svoje trge dela odprlo nadaljnjih pet držav članic, drugi dve pa sta jih odprli delno³.

Priprave Bolgarije in Romunije za članstvo v EU se nadaljujejo v skladu s postavljenimi strogimi pogoji in s polno podporo EU. Obe državi sta med pristopnimi pogajanja uvedli daljnosežne reforme. Kljub temu so poročila Komisije o spremljanju iz oktobra 2005, maja 2006 in septembra 2006 izpostavila področja, ki so posebej zaskrbljujoča in na katerih so potrebna nadaljnja prizadevanja. Zaradi doseženega napredka bosta imeli Bolgarija in Romunija možnost, da 1. januarja 2007 prevzameta pravice in obveznosti članstva. Septembrsko poročilo je postavilo stroge pogoje za zagotovitev nadaljnjega napredka v procesu reform v teh državah pred pristopom in po njem. Prav tako je opozorilo na določbe v pravnem redu skupnosti in v pristopni pogodbi, da bi zagotovilo, da bodo politike in institucije EU še naprej delovale učinkovito. Komisija bo, če bo potrebno, kadar koli brez pomislekov te mehanizme uporabila.

Pristop Bolgarije in Romunije kaže državam v zgodnejši fazi njihovih priprav na članstvo, da je njihov končni cilj dosegljiv. Prav tako vsebuje številne izkušnje, ki se zdaj vključujejo v predpristopno strategijo. Tako je jasno, da se je treba z vprašanjema, kot sta reforma pravosodja ter boj proti korupciji in organiziranemu kriminalu, spopasti v zgodnji fazi.

¹ Sporočilo Komisije – Širitev po dveh letih – gospodarski uspeh – COM(2006) 200, 3. 5. 2006.

² Sporočilo Komisije – Poročilo o delovanju prehodnih ureditev, določenih v pristopni pogodbi iz leta 2003 (obdobje od 1. maja 2004 do 30. aprila 2006) – COM(2006) 48, 8. 2. 2006.

³ Popolno odprtje: maj 2004: Irska, Združeno kraljestvo, Švedska – maj 2006: Španija, Grčija, Finska, Portugalska – julij 2006: Italija. Delno odprtje: Belgija, Francija.

Komisija na primer spodbuja večjo ozaveščenost, kako najbolje zagotoviti neodvisnost, nepristranskost in učinkovitost sodstva ter preprečiti korupcijo. Poleg tega Komisija izpostavlja potrebo po trajnih reformah na področju javne uprave. Odgovorna in učinkovita javna uprava, ki temelji na merilih strokovnega poklicnega razvoja, omogoča, da se država učinkovito pripravi na pristop in nato deluje kot država članica. To koristi celotni državi.

Na splošno je bila peta širitev precej uspešna. Koristi bo mogoče opazovati še veliko let. Več kot 100 milijonov novih državljanov EU z dohodki, ki se zvišujejo, bo pripomoglo k napredku evropskega gospodarstva. Širitev je v Evropo prinesla višje standarde demokracije in pravne države. Izboljšala je varnost vseh državljanov EU in povečala blaginjo v Uniji.

3. PROCES ŠIRITVE

Širitvena politika EU danes temelji na treh osnovnih načelih: utrjevanju obveznosti, pogojevanju in komunikaciji.

Utrjevanje širitvene agende EU pomeni, da je Unija previdna pri prevzemanju kakršnih koli novih obveznosti, a spoštuje svoje obstoječe obveznosti do držav, ki so že vključene v proces širitve. EU je začela pristopna pogajanja s Turčijo in Hrvaško ter drugim državam zahodnega Balkana ponudila možnost pristopa k Evropski uniji. Ta obveza je močna spodbuda za države, da nadaljujejo svoje reforme.

Za vse države kandidatke in potencialne države kandidatke veljajo strogi, a pošteni pogoji. Vsak korak naprej je odvisen od napredka vsake države posebej pri izpolnjevanju potrebnih pogojev v vsaki fazi pristopnega procesa. Ta pristop pomaga pri utrjevanju reform in pripravi novih držav članic na izpolnjevanje njihovih obveznosti pri pristopu.

EU mora za uspešno širitev zagotoviti podporo svojih državljanov. Države članice morajo prevzeti vodilno vlogo pri učinkoviti komunikaciji glede procesa širitve in zlasti pri pojasnjevanju koristi, ki jih proces širitve ponuja državljanom EU. Demokratična legitimnost ostaja bistvena za pristopni proces EU.

3.1. Pristopna pogajanja

Pristopna pogajanja s Hrvaško in Turčijo so se začela oktobra 2005 po soglasni odločitvi držav članic, kar je tema državam dalo nadaljnjo spodbudo za izvajanje političnih in gospodarskih reform ter za dobre odnose s sosedami. Izvajajo se na podlagi jasnih in strogih pogajalskih okvirov, ki jih soglasno sprejme Svet. Tempo pogajanj je odvisen od tempa reform v državah.

Med pristopnimi pogajaji se določijo ureditve, po katerih se države kandidatke zavežejo, da bodo uporabljale celotno zakonodajo in politike EU, ki so znane kot pravni red skupnosti. Države morajo sprejeti in izvajati pravni red skupnosti in se ravnati po političnih ciljih iz pogodb. Pogajanja omogočajo državam kandidatkam in EU, da dosežejo dogovor o ukrepih, ki bi lahko bili potrebni za olajšanje vključevanja. Vsaka država se ocenjuje glede na svoje zasluge: pogajanja dajejo državam možnost, da dokažejo svojo zmožnost zaključiti potrebne reforme in izpolniti vse zahteve za članstvo.

Pogajanja potekajo strukturirano. Od oktobra 2005 je pregled usklajenosti zakonodaje združil stotine strokovnjakov iz Turčije, Hrvaške in Komisije, da se pojasni pravni red skupnosti, oceni stopnja usklajenosti držav in prouči njihove načrte za izvedbo. Pregled usklajenosti zakonodaje se je ravnokar zaključil za vsa poglavja pravnega reda skupnosti.

Po pregledu usklajenosti poglavja države članice po priporočilu Komisije odločijo, ali se pogajanja o poglavju lahko začnejo, ali pa sprejmejo sklep o merilih uspešnosti, ki jih mora država kandidatka izpolniti, preden se lahko pogajanja začnejo. Ob začetku pogajanj Unija poda skupno stališče, vključno z merili uspešnosti, ki jih je treba izpolniti, da se začasno zaključijo poglavje.

Merila uspešnosti so novo orodje, ki je bilo uvedeno zaradi izkušenj, pridobljenih v peti širitvi. Njihov namen je izboljšati kakovost pogajanj z zagotavljanjem spodbud državam kandidatkam, da se že v zgodnji fazi lotijo potrebnih reform. Merila uspešnosti so izmerljiva in povezana s ključnimi elementi poglavja pravnega reda skupnosti. Praviloma merila uspešnosti, ki jim je treba zadostiti za začetek pogajanj, zadevajo ključne pripravljalne korake za približevanje v prihodnosti (kot so strategije in akcijski načrti) in izpolnjevanje pogodbenih obveznosti, ki ustrezajo pravnemu redu skupnosti. Merila uspešnosti, ki jim je treba zadostiti za zaključek pogajanj, v prvi vrsti zadevajo zakonodajne ukrepe, upravne ali pravosodne organe ter evidenco izvajanja pravnega reda skupnosti. Pri poglavjih na področju gospodarstva merila uspešnosti vključujejo tudi merilo, da ima država delujoče tržno gospodarstvo.

Če država kandidatka ne izpolnjuje več meril uspešnosti za začetek pogajanj za poglavje, o katerem potekajo pogajanja, lahko Komisija predlaga, da se pogajanja za to poglavje začasno prekinejo. Če država kandidatka ne izpolnjuje več meril uspešnosti za zaključek pogajanj za poglavje, ki je začasno zaključeno, lahko Komisija državam članicam predlaga, da se pristopna pogajanja za to poglavje spet začnejo.

Unija pričakuje, da bodo države, vključene v pogajanja, upoštevale politična merila in si v celotnem obdobju pogajanj prizadevale za izboljšanje standardov. Rezultati dialoga z državami o njihovem dosežku pri obravnavanju vprašanj v sklopu političnih meril bodo vključeni v pogajanja. Komisija bo pripravila dialog z državami članicami in jim o tem poročala v ustreznih organih Sveta. Poleg tega trenutni pogajalski okvir predvideva poglavje o sodstvu in temeljnih pravicah, v okviru katerega je treba obravnavati politična vprašanja. To dopušča, da se napredek na ključnih področjih natančno prouči.

Trenutni pogajalski okviri predvidevajo začasno prekinitve pristopnih pogajanj v primeru hudih in vztrajnih kršitev načel svobode, demokracije, spoštovanja človekovih pravic, temeljnih svoboščin in pravne države. Več pozornosti političnim reformam bo izboljšalo kakovost pristopnih pogajanj in spodbudilo potrebne reforme v državah kandidatkah.

V prihodnje bodo tudi rezultati dialoga z državami o njihovih gospodarskih reformah vključeni v pogajanja. Komisija bo pripravila dialog z državami članicami in jim o tem poročala v ustreznih organih Sveta. Ta dialog se osredotoča na izpolnjevanje gospodarskih meril in na zблиževanje z gospodarstvi EU. Bistveno je, da so države pristopnice pred pristopom delujoča tržna gospodarstva, ki so zmožna konkurirati na notranjem trgu. Predpristopna pomoč bo še posebej osredotočena na izpolnjevanje tega cilja.

3.2. Predpristopna strategija

Partnerstva za pristop in evropska partnerstva so osrednji element predpristopne strategije. Na podlagi ugotovitev, ki jih Komisija navede v poročilih o napredku, ki se predložijo za vsako državo, se v partnerstvih za te države določajo prednostne naloge, pri katerih morajo napredovati, da bi izpolnile cilj, ki je članstvo v EU. Partnerstva poleg tega določajo tudi okvir pomoči EU, da se ta cilj doseže. O sedanjih partnerstvih je Svet odločal letos. Komisija jih namerava pregledati konec leta 2007. Komisija zdaj, po razglasitvi neodvisnosti, predlaga evropsko partnerstvo za Črno goro.

Instrument za predpristopno pomoč

Komisija bo od 1. januarja 2007 uporabljala novo finančno orodje za spodbujanje posodobitve, reform in usklajevanja s pravnim redom skupnosti, ki se imenuje Instrument za predpristopno pomoč (IPA). Ta bo v celoti nadomestil prejšnje instrumente pomoči, kot so Phare, Cards, Ispa in Sapard. Do financiranja iz novega instrumenta so upravičene države kandidatke in potencialne kandidatke. En sklop pravil in postopkov ter večja prilagodljivost bosta zagotovila večji učinek in izkoriščenost denarja pri dodeljevanju sredstev EU. Države zahodnega Balkana in Turčija bodo v naslednjih sedmih letih prejele skoraj 11,5 milijarde EUR. Komisija predstavlja večletni finančni okvir, ki določa okvirne zneske za dodelitev sredstev IPA za vsako državo in za vsako pomembnejšo komponento.

Ker so se bistvene naloge pokonfliktne obnove v Srbiji, Črni gori in Nekdanji jugoslovanski republiki Makedoniji dosegle, bo Evropska agencija za obnovo do konca leta 2008 postopoma ukinila svoje dejavnosti. Izvajanje pomoči bodo prevzele delegacije Komisije in, ko bodo pripravljeni, organi držav, pri čemer se bodo prednostne naloge prilagodile novim razmeram. Ob uvedbi IPA se ponuja tudi priložnost tesnejšega usklajevanja z Evropsko investicijsko banko, Evropsko banko za obnovo in razvoj, Svetovno banko in drugimi mednarodnimi finančnimi institucijami. Komisija bo razvijala obstoječe sodelovanje, da bi s svojimi partnerji zagotovila, da se uporabi najbolj stroškovno učinkovita kombinacija donacij in posojil, ki bo spodbudila posodobitev in razvoj v celi regiji.

Izvajanje časovnega načrta za zahodni Balkan

Glede na časovni načrt, ki ga je lansko leto predložila Komisija v strateškem dokumentu širitve, so vse države zahodnega Balkana napredovale pri uresničevanju svoje evropske perspektive. Vsaka država napreduje v skladu s svojimi zaslugami, odvisno od njenih dosežkov pri izpolnjevanju zahtev. Pri obravnavanju kakršne koli prošnje za članstvo so za EU bistven element zlasti zadovoljivi dosežki države pri izpolnjevanju njenih obveznosti iz stabilizacijsko-pridružitvenega sporazuma (vključno z določbami, ki zadevajo trgovino).

EU je v Salzburgu marca 2006, izhajajoč iz agende iz Soluna, ponovila svojo zavezo, da je prihodnost držav zahodnega Balkana v Evropski uniji, in pozvala države, da se močneje zavzamejo za proces regionalnega sodelovanja. Regionalno sodelovanje ostaja ključno za dolgoročno stabilnost, gospodarski razvoj in spravo na zahodnem Balkanu.

Države jugovzhodne Evrope so se letos sporazumele o vzpostavitvi novega okvira s prevzemanjem večje odgovornosti, ki bi temeljil na procesu sodelovanja držav jugovzhodne Evrope. Ustanovil se bo Svet za regionalno sodelovanje, ki bo združeval predstavnike jugovzhodne Evrope in mednarodne skupnosti. Komisija ta proces močno podpira. Komisija

pozdravlja tudi začetek veljavnosti Pogodbe o ustanovitvi Skupnosti za energijo in Sporazuma o skupnem evropskem zračnem prostoru v letu 2006.

EU bo spodbujala osebne stike z dodeljevanjem več štipendij študentom in znanstvenikom ter s poenostavitvijo vizumskih postopkov. Hrvaški državljani so oproščeni kratkoročne vizumske obveznosti. Komisija je predlagala, da Svet pooblasti Komisijo, da se pogaja o sporazumih o poenostavitvi vizumskih postopkov z drugimi državami v regiji, da bi se ti sporazumi sklenili v letu 2007. Predlog zajema tudi ponovni sprejem, razen za Albanijo, s katero je EU že podpisala sporazum o ponovnem sprejemu. Poleg tega bo EU še naprej zagotavljala pomoč na ključnih področjih, kot so energija, transport in gospodarsko sodelovanje.

Države jugovzhodne Evrope so aprila 2006 začele pogajanja za regionalni sporazum o prosti trgovini in so si za cilj zastavile sklenitev sporazuma do konca leta 2006. Ta proces popolnoma podpirata Komisija in Pakt stabilnosti⁴. EU bo v sporazume s Hrvaško in Nekdanjo jugoslovansko republiko Makedonijo kmalu uvedla diagonalno kumulacijo pravil porekla, kasneje pa še v sporazume z nadaljnjimi državami. To bo spodbudilo regionalno trgovino in naložbe. Albanija, Hrvaška in Nekdanja jugoslovanska republika Makedonija so že članice STO. Prizadevanja, ki bodo potrebna v Bosni in Hercegovini, Črni gori in Srbiji, da se bodo v bližnji prihodnosti pridružile STO, jim bodo tudi pomagala pri poglobljanju njihovih regionalnih trgovinskih vezi, doseganja gospodarskih reform ter izvajanju stabilizacijsko-pridružitvenega sporazuma v prihodnosti.

4. ZAGOTAVLJANJE PODPORE JAVNOSTI ZA ŠIRITEV

Širitvena agenda daje Uniji način in sredstva za rešitev velikega števila zgoraj navedenih izzivov. Možnost pristopa k EU, ki je ponujena državam zahodnega Balkana in Turčiji, je pomembna za spodbujanje reform v teh državah. Širitev spodbuja rast, stabilnost in varnost v celotni EU. Vendar je treba to javnosti bolje posredovati. Bistveno je poslušati državljane, obravnavati njihove pomisleke in zagotoviti dejanske informacije. Države članice morajo prevzeti vodilno vlogo, Evropski parlament in Komisija pa jih morata podpreti. Države članice morajo s podporo regionalnih in lokalnih organov ter organov civilne družbe, ki so najbližji javnosti, javnost seznaniti, kakšne koristi je širitev prinesla državljanom razširjene EU.

Za zagotovitev podpore javnosti za širitev je treba izboljšati obojestransko razumevanje. Zato je Komisija leta 2005 začela dialog med EU, državami kandidatkami in potencialnimi državami kandidatkami na ravni civilnih družb. Ta program je namenjen spodbujanju vzajemnega delovanja nevladnih organizacij, npr. izmenjavam študentov novinarstva, študijskim obiskom novinarjev ter izmenjavi med ženskimi organizacijami, sindikati in poslovnimi skupnostmi.

Komisija bo sprejela naslednje ukrepe:

⁴ Pakt stabilnosti za jugovzhodno Evropo je okvir regionalne politike, ki ga je junija 1999 vzpostavila mednarodna skupnost, da bi podprla prizadevanja držav za podporo miru, demokracije, spoštovanja človekovih pravic in gospodarske blaginje ter dosegla stabilnost v celotni regiji. Trenutno poteka preoblikovanje in proces sodelovanja z več regionalne odgovornosti.

- Komisija podpira večjo preglednost. Priporoča, naj bodo poročila o usklajenosti zakonodaje, merila uspešnosti za začetek pogajanj o poglavjih in končna skupna stališča EU dostopna javnosti.
- Komisija bo na temelju ukrepov, sprejetih do zdaj za Turčijo in države zahodnega Balkana, povečala svojo podporo dialogu civilne družbe.
- Komisija bo na področjih, kot so izobraževanje, raziskave in kultura spodbujala več osebnih stikov.
- Komisija bo še naprej spremljala javno mnenje o širitvi in prisluhnila pomislekom javnosti. To bo naredila v okviru svojih predstavništev v državah članicah ter delegacij v državah kandidatkah in potencialnih državah kandidatkah, da bi bila komunikacija o politiki širitve učinkovitejša.
- Komisija bo za splošno javnost in strokovne kroge o vprašanih širitve pripravila uporabniku prijazne informacije v poljudnem jeziku, zlasti na specializiranih spletnih straneh. Prav tako bo pojasnila praktična vprašanja, zlasti kako se uporablja pogojevanje in ocena učinkov.

5. GLAVNI IZZIVI V LETU 2007

5.1. Nerešeni izzivi iz pete širitve

Pomemben izziv ostaja sprejetje celovitega dogovora o ciprskem vprašanju in združitvi otoka. Komisija pozitivno ocenjuje ukrepe, ki sta jih leta 2006 sprejela voditelja grške-ciprske in turške-ciprske skupnosti za ponoven začetek procesa za celovit dogovor pod okriljem ZN. Te ukrepe je treba v letu 2007 bistveno okrepiti.

Komisija je pripravljena ta prizadevanja podpreti, kakor je to storila že v preteklosti. Svet je sprejel dva od treh ukrepov, ki jih je predlagala Komisija za konec izolacije turške skupnosti na Cipru. Prosto gibanje ciprskih Grkov in ciprskih Turkov ter drugih državljanov EU po otoku je zagotovljeno z Uredbo o zeleni črti. Sprejet je bil program pomoči za turško-ciprsko skupnost, ki se zdaj izvaja. Treba je še sprejeti Uredbo o neposredni trgovini s severnim delom Cipra, kakor je predlagala Komisija. Okrepljena prizadevanja in duh kompromisa so potrebni za hitro sprejetje Uredbe.

5.2. Države kandidatke

Hrvaška

Hrvaška je v Letu 2006 še napredovala v smislu političnih in gospodarskih meril in merila pravnega reda Skupnosti ter izvajanja stabilizacijsko-pridružitvenega sporazuma. Glavni izziv v letu 2007 bo nadgraditi ta napredek in pospešiti tempo reform, zlasti na ključnih področjih reforme pravosodja in javne uprave, boja proti korupciji ter gospodarske reforme. Hrvaška mora ohraniti tempo na poti k vključitvi v EU z natančnim izvajanjem svojih obveznosti, na primer na področjih državne pomoči in nepremičnin. Hrvaška mora nadaljevati svoj program usklajevanja zakonodaje in nadalje okrepiti svojo upravno zmogljivost.

Dobri sosedski odnosi in regionalno sodelovanje ostajajo ključni, prednostno naloga pa bi morala biti iskanje rešitev nerešenih dvostranskih vprašanj, zlasti glede določitve meje. Še naprej bo treba posebno pozornost namenjati pravicam manjšin in beguncev.

Pristopna pogajanja s Hrvaško so se dobro začela. Hrvaška je po pregledu usklajenosti zakonodaje sprejela pomembne ukrepe na veliko področjih, da bi prilagodila svojo zakonodajo. Potrebne upravne zmogljivosti se še razvijajo. Na temelju tega napredka in pod pogojem, da Hrvaška obravnava zgoraj navedene izzive, se lahko pričakuje, da se bodo pogajanja dobro nadaljevala.

Turčija

Turčija je v letu 2006 napredovala pri izvajanju reform, zlasti je treba omeniti nedavno sprejetje nekaterih elementov devetega paketa reform. Poleg tega število primerov mučenja in slabega ravnanja, o katerih se poroča, na splošno upada v skladu s politiko nične tolerance, čeprav razmere na jugovzhodu v tem smislu zbuja zaskrbljenost. Vendar se je tempo reform upočasnil. V letu 2007 bodo pomembna odločna prizadevanja za razširitev dinamike reform po celi Turčiji. Nemudoma je treba zagotoviti svobodo izražanja z razveljavitvijo ali spremembo člena 301 kazenskega zakonika in s splošno uskladitvijo zakonodaje z evropskimi standardi. Poleg svobode izražanja so potrebna nadaljnja prizadevanja za okrepitev svobode veroizpovedi, pravic žensk, manjšin in sindikatov. Treba je vzpostaviti civilni demokratični nadzor nad vojsko, kazenski pregon in sodna praksa pa se morata nadalje uskladiti z duhom reform. Hkrati mora Turčija obravnavati hude gospodarske in socialne težave na jugovzhodu in zagotoviti, da kurdsko prebivalstvo v celoti uživa pravice in svoboščine. Partnerstvo za pristop, sprejeto januarja 2006, je merilo napredka pri izvajanju reform. Še vedno so ključni dobri sosedski odnosi. Komisija bo okrepila spremljanje političnih meril.

Kakor je navedeno v izjavi Evropske skupnosti in njenih držav članic z dne 21. septembra 2005, EU pričakuje, da bo Turčija zagotovila popolno, nediskriminatorno izvajanje Dodatnega protokola k Sporazumu iz Ankare ter odpravo vseh ovir prostemu pretoku blaga, vključno z omejitvami glede prevoznih sredstev. Neizvajanje obveznosti v celotnem obsegu bo vplivalo na splošen napredek v pogajanjih. Komisija bo pred decembrskim zasedanjem Evropskega sveta pripravila ustrezna priporočila, če Turčija ni izpolnila svojih obveznosti. Prav tako je bistveno, da, kakor je navedeno v partnerstvu za pristop, Turčija čim prej konkretno ukrepa za zagotovitev normalizacije dvostranskih odnosov z vsemi državami članicami EU.

Nekdanja jugoslovanska republika Makedonija

Imenovanje Nekdanje jugoslovanske republike Makedonije za državo kandidatko decembra 2005 pomeni priznanje dosežkom te države na področju reform. Prav tako je bila to spodbuda za izvajanje reform na poti k izpolnitvi evropske perspektive te države.

Nekdanja jugoslovanska republika Makedonija je v letu 2006 še napredovala, čeprav počasneje. Julijske volitve so na splošno potekale v skladu z mednarodnimi standardi. Ugotovljene pomanjkljivosti je treba obravnavati v celoti.

Velike naloge, ki jih mora opraviti vlada, so predvsem izvajanje reform policije in sodstva, boj proti korupciji in polno izvajanje stabilizacijsko-pridružitvenega sporazuma. Nadaljnje izvajanje Ohridskega sporazuma ostaja bistveno za spodbujanje pozitivnega ozračja za reforme. Pomembno je, da so v obdobju, ki prihaja, prizadevanja za reforme stalna in da

potekajo na podlagi sodelovanja in političnega soglasja. Na splošno bi morala biti prednostna naloga pospeševanje reform na ključnih področjih, če si hoče država zagotoviti napredovanje v pristopnem procesu.

5.3. Potencialne države kandidatke

Albanija

Albanija je še naprej prispevala k stabilnosti v regiji, zlasti z umirjenim stališčem do razmer v sosednjih državah. Letos podpisani stabilizacijsko-pridružitveni sporazum pomeni napredek v odnosih med Albanijo in EU. Zdaj je prednostna naloga osredotočiti se na izvajanje začasnega sporazuma, ki bo začel veljati 1. decembra 2006 in ki zajema vprašanja, povezana s trgovino. Albanija s podporo EU rešuje težave na področju političnih, pravosodnih in gospodarskih reform ter boja proti korupciji in organiziranemu kriminalu. Te teme bodo prednostne naloge tudi v prihodnjem obdobju.

Bosna in Hercegovina

Evropska perspektiva je ključna za spodbudo vseh strani v Bosni in Hercegovini za izvajanje politične in gospodarske reforme, kot je reforma policije. Polno sodelovanje z Mednarodnim kazenskim sodiščem za nekdanjo Jugoslavijo (MKSJ) je ključni del pogojev, ki jih je treba izpolniti, da se država lahko bolj približa k EU. Umik Urada visokega predstavnika bo prebivalcem in institucijam države dal več odgovornosti za odločanje o njihovi skupni usodi. Zaključek pogajanj o stabilizacijsko-pridružitvenem sporazumu in njegovem izvajanju bo okrepil evropsko perspektivo države. Če bodo izpolnjeni pogoji, se lahko pogajanja zaključijo v nekaj mesecih. Ustavni razvoj je bistven za krepitev boljšega delovanja države ter njene trajnosti in demokracije. EU bo morala obravnavati vprašanje svojega bodočega zastopanja v državi po umiku Urada visokega predstavnika.

Črna gora

Črna gora je postala neodvisna junija 2006 po svobodno in pošteno izvedenem referendumu, pod pogoji, dogovorjenimi z Evropsko unijo. Po razglasitvi neodvisnosti je Črna gora začela pogajanja o ločenem stabilizacijsko-pridružitvenem sporazumu v okviru novih smernic, s katerimi se je Svet hitro strinjal. Črna gora lahko na podlagi sodelovanja z EU najde odgovore na izzive razvoja države v okviru stabilnega in varnega predpristopnega procesa.

Pomembno bo ohraniti hitrost reform in nadaljevati sodelovanje z MKSJ, da se lahko pogajanja o stabilizacijsko-pridružitvenem sporazumu v prihodnjih mesecih zaključijo. Črna gora mora storiti veliko, da okrepi svoje institucije v tolikšni meri, da bo napredovala. Ključni ukrepi so določeni v evropskem partnerstvu, ki je predloženo skupaj s tem sporočilom. Prednostna naloga mora biti izvajanje reforme pravosodja ter boj proti organiziranemu kriminalu in korupciji. Črna gora mora zaradi izvajanja stabilizacijsko-pridružitvenega sporazuma izboljšati svojo upravno zmogljivost.

Srbija

Srbijo je treba pohvaliti za njen odgovoren pristop po razglasitvi črnogorske neodvisnosti. Nova ustava mora utirati pot krepitvi sistema upravljanja države. Srbija je že bila uspešna pri zagotavljanju makroekonomske stabilnosti, pri nadaljevanju privatizacije in pri zagotavljanju neposrednih tujih naložb. Gospodarska povezanost z EU je na višji ravni. Srbija je napredovala tudi pri izvajanju upravne reforme. Srbska uprava je v pogajanjih z EU o stabilizacijsko-pridružitvenem sporazumu pokazala precejšnjo institucionalno zmogljivost. To je za Srbijo dober znak, da bo lahko dohitela druge države v regiji na poti v EU, ko bo izpolnila pogoj za nadaljevanje pogajanj o stabilizacijsko-pridružitvenem sporazumu.

Komisija ne podcenjuje obsega izzivov, s katerimi se Srbija spopada v trenutnih političnih razmerah. Srbija potrebuje konstruktiven pristop glede Kosova. Možnost morebitnega pristopa k EU mora biti za srbsko prebivalstvo verodostojna in vidna, s tem da se kmalu nadaljujejo in hitro zaključijo pogajanja o stabilizacijsko-pridružitvenem sporazumu, kakor hitro bo Srbija izpolnila pogoj o polnem sodelovanju z MKSJ. EU si prizadeva tudi, da bi srbsko prebivalstvo vključila v okvir splošne evropske politike s poenostavitvijo vizumskih postopkov⁵ in s pomočjo Srbiji, da lahko v večji meri sodeluje v programih Skupnosti na področjih, kot so izobraževanje, mladina, raziskave in kultura.

Kosovo⁶

EU je še naprej sodelovala s Kosovom s spremljanjem standardov, zagotavljanjem pomoči in sodelovanjem z UNMIK ter s podporo postopka za določitev statusa pod okriljem posebnega odposlanca generalnega sekretarja Združenih narodov, g. Martija Ahtisaarija. EU bo imela pomembno vlogo pri dogovoru o statusu in njegovem izvajanju, ko ga bo sprejel Varnostni svet Združenih narodov.

Dogovor o statusu mora biti politično in zakonsko jasen ter mora vsebovati vizijo za prihodnji razvoj Kosova. Pri vprašanju statusa Kosova gre za zadevo *sui generis*, ki zato ne pomeni precedensa.

To bo dalo kosovskim organom nadaljnji zagon za nadaljevanje reform, ki so potrebne na ključnih področjih pravne države, gospodarstva in javne uprave ter so podlaga za uspešen prenos odgovornosti z UNMIK-a. Ključno vprašanje ostajajo pravice manjšin ter udeležba manjšin v kosovskih institucijah.

Evropska perspektiva je ključna, da vsem udeležencem zagotovi vizijo skupne prihodnosti v Evropski uniji.

⁵ Glej stran 10 za več informacij o poenostavitvi vizumskih postopkov.

⁶ V skladu z Resolucijo Varnostnega sveta ZN št. 1244.

6. SKLEPNE UGOTOVITVE IN PRIPOROČILA

Glede na zgoraj navedeno analizo Komisija predlaga naslednje sklepne ugotovitve:

1. Širitvena politika EU še naprej temelji na treh načelih, ki so utrditev, pogojevanje in komunikacija. EU spoštuje obstoječe obveznosti do držav, ki so že vključene v proces, a je previdna pri prevzemanju kakršnih koli novih obveznosti. Hitrost pristopnega procesa je odvisna od hitrosti reform v državi kandidatki.
2. Sedanja strategija širitve skupaj z načini in sredstvi za zagotovitev zmogljivosti EU za vključitev novih članic pomeni temelj obnovljenega soglasja o širitvi.
3. Zmogljivost EU za vključitev novih članic je določena z dvema dejavnikoma:
 - Ohranjanjem gonilne sile za krepitev in poglobitev evropskega povezovanja, pri čemer se zagotovi zmogljivost delovanja EU. To je v interesu sedanjih in prihodnjih državljanov EU.
 - Zagotovitvijo, da so države kandidatke v času pristopa pripravljene sprejeti obveznosti članstva, kar se doseže s tem, da se od njih zahteva izpolnitev strogih pogojev. To oceni Komisija na podlagi strogega pogojevanja.
4. Zmogljivost povezovanja EU se bo pregledala v vseh ključnih fazah pristopnega procesa. Komisija bo v svojih mnenjih o prošnjah za članstvo in v teku pristopnih pogajanj predložila ocene učinkov pristopa na ključnih področjih. To bo državam članicam pomagalo opredeliti skupna stališča EU za pogajanja o zadevnih poglavjih, vključno, kadar je ustrezno, s prehodnimi obdobji ali drugimi ureditvami.
5. Komisija bo pri oceni proračunskega vpliva prihodnjih širitev proučila vpliv na ključne politike, zlasti na kmetijsko in kohezijske politike.
6. EU mora poskrbeti za to, da lahko ohrani in poglobi svoj razvoj, ob tem pa izpolnjuje svojo širitveno agendo. Za izboljšanje učinkovitosti postopkov odločanja v razširjeni EU je potrebna institucionalna reforma. Doseči je treba nov dogovor o institucionalnih vprašanjih do takrat, ko je verjetno, da bo naslednja nova članica pripravljena pristopiti k Uniji.
7. Komisija bo še izboljšala kakovost pristopnega procesa. Merila uspešnosti se lahko določijo za začetek in zaključek pogajanj o poglavjih, na podlagi katerih se lahko pogajanja o posameznih poglavjih začasno prekinejo ali ponovno začnejo. Rezultati političnih in gospodarskih dialogov bodo vključeni v pogajanja. Težavna vprašanja, kakršna sta reforma pravosodja in boj proti korupciji, je treba obravnavati v začetni fazi pristopnega procesa.
8. Da bi izboljšali preglednost, Komisija priporoča, da so ključna pogajanja dostopna javnosti, kar vključuje oceno učinkov, poročila o usklajenosti zakonodaje, merila uspešnosti za začetek pogajanj o poglavjih in skupna stališča EU za pogajanja.

9. Bistveno je, da se za širitev zagotovi podpora javnosti. Ohranjanje strogosti v procesu in strogo pogojevanje sta bistvena za zaščito te podpore. Poleg tega je treba zaupati v zmogljivosti povezovanja EU. Tudi komunikacijo o širitvi je treba izboljšati. Pomembno je prisluhniti državljanom, obravnavati njihove pomisleke z ustreznimi politikami in predložiti dejanske informacije. Države članice morajo prevzeti vodilno vlogo. Komisija bo prispevala svoj delež skupaj z Evropskim parlamentom, nacionalnimi, regionalnimi in lokalnimi organi ter civilno družbo.
10. Za Hrvaško so se pristopna pogajanja začela dobro. Država je na veliko področjih po pregledu usklajenosti zakonodaje sprejela ukrepe za spremembo svoje zakonodaje, zdaj pa razvija potrebno upravno zmogljivost. Vendar mora Hrvaška precej okrepiti prizadevanja, da bi rešila glavna vprašanja, kot so reforma pravosodja, boj proti korupciji, gospodarska reforma in še naprej polno sodelovati z Mednarodnim kazenskim sodiščem za nekdanjo Jugoslavijo. Še vedno so ključni dobri sosedski odnosi in regionalno sodelovanje.
11. Turčija še naprej v zadostni meri izpolnjuje kopenhavska politična merila in nadaljuje politične reforme. Vendar se je tempo v preteklem letu upočasil. Precejšnja nadaljnja prizadevanja so potrebna, zlasti na področju svobode izražanja. Nadaljnje izboljšave so potrebne tudi na področju pravic nemuslimanskih verskih skupnosti, žensk, sindikatov in civilnega nadzora vojske. Turčijo se lahko obravnava kot delujoče tržno gospodarstvo, njene zmožnosti prevzema obveznosti članstva so se izboljšale. Še vedno so ključni dobri sosedski odnosi.
12. Kakor je navedeno v izjavi Evropske skupnosti in njenih držav članic z dne 21. septembra 2005, EU pričakuje, da bo Turčija zagotovila popolno, nediskriminatorno izvajanje Dodatnega protokola k Sporazumu iz Ankare ter odpravo vseh ovir prostemu pretoku blaga, vključno z omejitvami glede prevoznih sredstev. Neizvajanje obveznosti v celotnem obsegu bo vplivalo na splošni napredek v pogajanjih. Komisija bo pred decembrskim zasedanjem Evropskega sveta pripravila ustrezna priporočila, če Turčija ni izpolnila svojih obveznosti. Prav tako je bistveno, da, kakor je navedeno v partnerstvu za pristop, Turčija čim prej konkretno ukrepa za zagotovitev normalizacije dvostranskih odnosov z vsemi državami članicami EU.
13. Imenovanje Nekdanje jugoslovanske republike Makedonije za državo kandidatko decembra 2005 pomeni priznanje dosežkom te države na področju reform. Nekdanja jugoslovanska republika Makedonija je v letu 2006 še napredovala, čeprav počasneje. Po časovnem načrtu, ki ga je lansko leto predložila Komisija, so napredovale vse države zahodnega Balkana. Vsaka država napreduje v skladu s svojimi zaslugami. Pri obravnavanju kakršne koli prošnje za članstvo so za EU bistven element zadovoljivi dosežki države pri izpolnjevanju njenih obveznosti iz stabilizacijsko-pridružitvenega sporazuma (vključno z določbami, ki zadevajo trgovino).

PRILOGA 1

Posebno poročilo o zmogljivosti EU za vključitev novih članic

UVOD

To posebno poročilo je sestavni del strateškega dokumenta širitve iz leta 2006. Na zahtevo Evropskega sveta z zasedanja junija 2006 se osredotoča na srednje- do dolgoročna vprašanja, ki zadevajo zmogljivost EU za vključitev novih članic. Predlaga pristop za zagotovitev, da lahko Unija ohrani in poglobi svoj razvoj v smislu politik in institucij ter izpolni širitveno agendo s pomembnimi izzivi v današnjem svetu.

Evropski svet iz Københavna je leta 1993 sklenil, da „je zmogljivost Unije, da absorbira nove članice ob vzdrževanju hitrosti procesa evropskega povezovanja, pomemben dejavnik v splošnem interesu Unije in držav kandidatk.“ Kakor je določeno v strateškem dokumentu Komisije iz leta 2005 in potrjeno na Evropskem svetu junija 2006, mora hitrost širitve upoštevati zmogljivost povezovanja EU.

EU mora poskrbeti za to, da lahko ohrani in poglobi svoj razvoj, ob tem pa izpolnjuje svojo širitveno agendo. Za izboljšanje učinkovitosti postopkov odločanja v razširjeni EU je potrebna institucionalna reforma. Doseči je treba nov dogovor o institucionalnih vprašanjih do takrat, ko je verjetno, da bo naslednja nova članica pripravljena pristopiti k Uniji.

Širitev pomeni imeti skupen projekt, ki temelji na skupnih načelih, politikah in institucijah. Unija mora poskrbeti za to, da bo lahko ohranila svojo zmogljivost delovanja in odločanja po načelu poštenega ravnovesja med institucijami, spoštovala proračunske omejitve in izvajala ambiciozne skupne politike, ki bodo delovale dobro in izpolnjevale svoje cilje.

Zmogljivost absorpcije EU ali njeno zmogljivost povezovanja določa razvoj politik in institucij EU ter preobrazba prosilk v dobro pripravljene države članice. Komisija strogo, na podlagi strogih pogojev, ocenjuje zmogljivost držav prosilk za pristop k Uniji. Pri zmogljivosti povezovanja gre za to, ali je v določenem trenutku ali v določenem obdobju EU sposobna sprejeti nove države članice, ne da bi ogrozila političnih ciljev in ciljev politike, navedenih v pogodbah. Zato je to najprej in v prvi vrsti praktični koncept. Komisija bo v prihodnosti pripravila oceno učinkov v vseh ključnih fazah pristopnega procesa. V tistih primerih, za katere se bodo opravile takšne ocene, se bodo upoštevale posebne značilnosti vsake države.

EU se je razširila petkrat, zrasla iz šest na 25 in kmalu bo štela 27 držav članic. Te širitve so veliko prispevale k združitvi Evrope, podpirale demokracijo, človekove pravice in stabilnost po vsej celini. Spodbudile so razvoj novih politik EU na področjih, kot so ekonomska in socialna kohezija, zunanji odnosi in zaščita okolja. Notranji trg, schengensko območje in euro so se razvijali vzporedno. Peta širitev leta 2004, ki bo kmalu zaključena s pristopom Bolgarije in Romunije, je povečala pomen EU v svetu in ustvarila določene gospodarske koristi v smislu trgovine, naložb in gospodarske rasti. Hkrati EU še naprej razvija in izvaja nove politike, na primer o pravici, svobodi in varnosti. Širjenje EU poteka vzporedno s poglobljanjem evropskega povezovanja.

Sedanja širitvena agenda temelji na strategiji, sestavljeni iz treh osnovnih načel: utrjevanja, pogojevanja in komunikacije. Zajema države na zahodnem Balkanu in Turčijo, ki so na različnih stopnjah svoje poti v EU. Tem državam je Evropski svet ponudil jasno možnost, da postanejo članice EU takrat, ko izpolnijo potrebne pogoje. EU spoštuje obstoječe obveznosti do držav, ki so že vključene v proces, a je previdna pri prevzemanju kakršnih koli novih obveznosti.

Trenutno se zdi, da ni verjetno, da bo v prihodnosti istočasno pristopila velika skupina držav. Kandidatke in potencialne kandidatke se zelo razlikujejo v smislu političnega in gospodarskega razvoja ter upravne zmogljivosti. Ob upoštevanju sedanjega stanja predpristopnih priprav je verjetno, da bodo nadaljnje širitve sledile srednje- do dolgoročno.

EU lahko uspešno sprejme nove države pod pogojem, da se bo razvila sama in da bodo države kandidatke zmožne izpolniti svoje obveznosti kot države članice. Tudi državljani EU morajo biti pripravljeni na nadaljnjo širitev in bolje razumeti, za kaj gre. To bo okrepilo demokratično legitimnost procesa v smislu podobe, ki jo vidi javnost. V tem poročilu predloženi pristop temelji na:

- zagotavljanju zmogljivosti EU, da se ohrani gonilna sila evropskega povezovanja;
- zagotovitvi, da bodo države kandidatke izpolnile stroge pogoje;
- boljši komunikaciji.

V zadnjih letih se je zastavilo vprašanje o končnih mejah Evropske unije. To je omogočilo Komisiji, da je izpeljala številne ugotovitve. Izraz „evropska“ združuje geografske, zgodovinske in kulturne elemente, ki vsi prispevajo k evropski identiteti. Skupne izkušnje idej, vrednot in zgodovinskega vzajemnega delovanja se ne da skrčiti na preprost brezčasen obrazec, na novo jih oceni vsaka naslednja generacija.

Pravna podlaga širitve je člen 49 Pogodbe o Evropski uniji, ki navaja, da „Vsaka evropska država, ki spoštuje načela iz člena 6(1), lahko zaprosi za članstvo v Uniji“. Vendar ta določba iz pogodbe ne pomeni, da morajo za članstvo zaprositi vse evropske države ali da mora EU sprejeti vse prošnje. Evropska unija je opredeljena predvsem s svojimi vrednotami.

KRATKA ZGODOVINA ZMOGLJIVOSTI POVEZOVANJA EU

Unija je v prejšnjih širitvah ocenila svojo zmogljivost za vključevanje novih članic. Svet se je o začetku pristopnih pogajanj odločil na podlagi mnenj Komisije o prošnjah za članstvo. Ta so ocenila zmožnost kandidat, da prevzamejo obveznosti članstva, vključno z njihovo pripravljenostjo, da sprejmejo politike EU. Pri prvih štirih širitvah so mnenja vključevala tudi splošno analizo vpliva pristopov na Unijo na področjih, kot so delovanje sistema rotacije predsedstva Sveta, ocene neto finančnih transferjev, ki temeljijo na obstoječih skupnih politikah, ali povečanje števila uradnih jezikov EU.

Komisija je leta 2004 predstavila študijo o vprašanjih, ki so se zastavljala v zvezi z morebitnim članstvom Turčije, skupaj s priporočilom za začetek pristopnih pogajanj. Študija je predvidevala, da bodo potrebne priprave na pristop trajale globoko v naslednje desetletje. Predstavila je ocene vpliva pristopa Turčije na proračun in opredelila področja, na katerih bi to povzročilo posebne težave: kmetijstvo, kohezija, energetika, migracija, zunanje meje in zunanja politika.

Pri pripravljanju prejšnjih širitvev je Komisija v ločenih dokumentih o politiki proučila, kakšne posledice bi za EU imela vprašanja, skupna večim prošnjam za članstvo. Komisija poudarja, da so krepitev institucij EU, nadaljevanje gospodarskega povezovanja in razvoj skupnih politik predpogoji evropskega povezovanja.

Komisija je leta 1997 ocenila verjetni učinek pete širitve ter pri pripravah na članstvo predlagala proračunske reforme in reforme politik. Ključni cilj „Agende 2000“ je bil zagotoviti, da so bile politike EU pripravljene na širitvev.

V gospodarskem smislu je EU začela pripravljati peto širitvev že leta 1991, ko je podpisala prve evropske sporazume z državami iz srednje in vzhodne Evrope. Zaradi teh sporazumov je EU hitro postala prvi trgovinski partner teh držav. Večina dvostranske trgovine z industrijskimi proizvodi med EU in temi državami je bila liberalizirana veliko pred pristopom, kar je zelo pospešilo gospodarsko povezovanje.

Gospodarsko povezovanje s Turčijo pospešuje carinska unija, ki spodbuja gospodarske reforme in dinamiko. Na zahodnem Balkanu se države pripravljajo na podlagi stabilizacijsko-pridružitvenih sporazumov, ki zagotavljajo postopno liberalizacijo trgovine in gospodarsko pomoč. Hkratna širitvev in posodobitev Srednjeevropskega sporazuma o prosti trgovini (CEFTA) omogoča globlje gospodarsko povezovanje v jugovzhodni Evropi.

Med pristopnimi pogajanjmi se je nadaljevalo ocenjevanje zmogljivosti EU za vključitev novih članic. Komisija je predlagala ukrepe, da se obravnava učinek širitvev na obstoječe države članice na posebnih področjih. V peti širitvi so ti vključevali gibanje delavcev in cestni promet. Ocena Komisije o proračunskih zneskih, ki so potrebni za financiranje pete širitvev, je bila podlaga za zaključek pogajanj, vključno s kmetijskimi plačili.

Unija je državam prosilkam pomagala pri njihovih pripravah na prevzem njihovih prihodnjih obveznosti članstva. Za peto širitvev je pripravila predpristopno strategijo. Ta je vključevala skrbno spremljanje in redno poročanje o napredku vsake države, zastavljanje prednostnih nalog v okviru partnerstev za pristop in finančno pomoč. Daljnosežni pridružitveni sporazumi so omogočili državam prosilkam, da pred pristopom prevzamejo nekatere pravice in obveznosti pravnega reda Skupnosti na področjih notranjega trga, kot so konkurenčna politika, intelektualna lastnina, pomorski promet in certificiranje industrijskih proizvodov. Države kandidatke so sodelovale v agencijah in odborih EU. Ko so bile pristopne pogodbe podpisane, so države pristopnice v zakonodajnem postopku sodelovale kot opazovalke.

Ta strategija, ki je bila namenjena dobrim pripravam samih držav kandidatk, je olajšala njihovo nemoteno vključevanje v EU. Deset novih držav članic je dve leti po njihovem pristopu doseglo odlično stopnjo usklajenosti z zakonodajo EU, kakor kažejo kazalniki Komisije o notranjem trgu in poročila o izvajanju zakonodaje EU. Gospodarski učinek njihovega pristopa je bil pozitiven. Delovanje institucij ni bilo moteno, prav tako ne njihovo sprejemanje odločitev; nove članice so aktivno sodelovale.

Komisija je dve leti po krogu širitvev, do katerega je prišlo 1. maja 2004, izvedla študijo o gospodarski razsežnosti širitvev. Študija kaže, da so bile izkušnje preteklih dveh let v glavnem pozitivne⁷. Širitvev proti vzhodu je pospešila rast in ustvarila nova delovna mesta v evropskem

⁷ Sporočilo Komisije – Širitvev po dveh letih – gospodarski uspeh – COM(2006) 200, z dne 3. 5. 2006.

gospodarstvu. Za doseg tega uspeha so bile ključne skrbne priprave na širitev v prejšnjem desetletju.

Večina državljanov v EU in v državah kandidatkah je širitev podpirala. Vendar pa je to pomembno in v javnem mnenju se še naprej pojavljajo bojazni in nesporazumi v zvezi s širitvijo. Glede tega je treba nekaj storiti.

ZMOGLJIVOST POVEZOVANJA EU DANES

Unija mora poskrbeti, da bo lahko ohranila svojo zmožnost delovanja, kar je v interesu njenih sedanjih in prihodnjih državljanov. Medtem ko se Unija notranje pripravlja na nadaljnje institucionalne reforme, se bo skrbno vodeni pristopni proces nadaljeval.

Ta del sporočila prikazuje pristop za oceno zmogljivosti EU za prihodnje širitve, pri čemer izhaja iz preteklih izkušenj.

Zagotovitev zmogljivosti EU, da se ohrani gonilna sila evropskega povezovanja

Zmogljivost Unije za ohranjanje gonilne sile evropskega povezovanja pri širitvah ima tri glavne elemente: institucije, skupne politike in proračun. Unija mora zagotoviti, da njene institucije še naprej delujejo učinkovito, da njene politike dosežejo svoje cilje in da je njen proračun sorazmeren s svojimi cilji in s svojimi finančnimi sredstvi.

Institucije

EU ne potrebuje novih institucionalnih ureditev samo zaradi širitve; potrebuje jih tudi zato, da lahko sedanja Unija boljše deluje. Unija mora zaradi sedanjih držav članic in prihodnjih širitev zagotoviti učinkovitost in odgovornost svojih institucij in postopkov odločanja.

V prejšnjih širitvah je bilo vključevanje držav pristopnic v institucije EU zajeto v samih pristopnih pogajanjih. Iz tega izhajajoče prilagoditve k institucionalnim določbam so bile vključene v ustrezne pristopne pogodbe. Pred zadnjo širitvijo so bile izvedene institucionalne reforme. Institucionalne določbe pristopnih pogodb, sklenjenih z desetimi novimi državami članicami, ki so pristopile leta 2004, ter z Bolgarijo in Romunijo, temeljijo na Pogodbi iz Nice.

Pogodba iz Nice določa pravila za do 27 držav članic, tj. vključno s pristopom Bolgarije in Romunije. Vendar Pogodba določa, da ko bo Unija štela 27 držav članic, bo število članov Komisije manjše od števila držav članic. Število članov Komisije soglasno določi Svet. To pravilo velja za prvo Komisijo po vstopu 27. države članice. Svet bo sprejel tudi izvedbene določbe za sistem rotacije, ki temelji na načelu enakosti.

Pogodba iz Nice za Unijo z več kot 27 državami članicami ne predvideva prilagoditev sestave in delovanja drugih institucij. Dodelitev mandatov v Evropskem parlamentu in ponderiranje glasov v Svetu sta očitno bistvena za zmogljivost EU za sprejemanje odločitev. Zato se bo EU pred kakršno koli nadaljnjo širitvijo morala odločiti o obsegu in vsebini teh institucionalnih reform.

Širitev bo imela tudi praktične posledice za delovanje institucij, kot je uporaba jezikov. Ocena učinkov širitve na institucije EU bo vključena v mnenja Komisije o vsaki prihodnji prošnji za članstvo v EU.

Doseči je treba nov dogovor o institucionalnih vprašanjih do takrat, ko je verjetno, da bo naslednja nova članica pripravljena pristopiti k Uniji. Boljše delovanje EU je v interesu prihodnjih morebitnih držav članic in v enaki meri tudi v interesu razširjene Unije.

Politike EU

Pretekle širitve so okrepile politike EU, ker so nove države članice v evropski projekt prinesle lastne nacionalne izkušnje in politične usmeritve. Sedanji pravni red Skupnosti na zelo različnih področjih, kot so kohezijska politika, kmetijstvo, ribištvo, zaščita okolja, zunanji odnosi, preglednost, odgovornost in evropsko državljanstvo, deloma izraža vpliv preteklih širitev. Nekatere politike EU bi prinesle še večje koristi, če bi se razširile na več držav v okviru pravih pogojev, na primer notranji trg ali območje pravice, svobode in varnosti.

Kljub širitvi mora biti Unija zmožna se še naprej razvijati in izvajati skupne politike na vseh področjih. Ocena učinkov širitve na politike EU bo potekala v vseh ključnih fazah procesa širitve.

Vsako mnenje Komisije o prošnji države za članstvo v EU bo v prihodnosti vključevalo oceno učinkov zadevnega pristopa na politike EU. To bo vključeno tudi v okvir, ki določa formalne pogoje za pristopna pogajanja.

Pogajalska okvira za Hrvaško in Turčijo predvidevata vrsto ukrepov, ki omogočajo gladko vključitev držav v politike EU. Določata tudi ukrepe za zagotavljanje pravilnega delovanja politik EU po širitvi, kot so prehodna obdobja, odstopanja, posebne ureditve in trajna varovala.

Komisija bo pri oceni proračunskega vpliva širitve proučila učinke prihodnjih širitev na kmetijsko in kohezijske politike. Pri tem bo upoštevan tudi prihodnji razvoj teh politik.

Med pristopnimi pogajanja bo Komisija pripravila natančne ocene učinkov pristopa na ključna področja, vključno z gibanjem oseb, upravljanjem mej, kmetijstvom, kohezijsko politiko in prometom. Podobne ocene bodo izvedene na področju energetike ter zunanje in varnostne politike, ob hkratnem upoštevanju strateških razlogov EU za širitve v smislu povečane stabilnosti, prednosti na področju zunanje in varnostne politike in zagotavljanja oskrbe z energijo. To bo državam članicam omogočilo opredeliti skupna stališča EU za pogajanja o zadevnih poglavjih, vključno, kadar je ustrezno, s prehodnimi obdobji ali drugimi ureditvami, pri čemer bodo popolnoma razumele verjetne učinke.

Proračun EU

Unija mora biti zmožna še naprej financirati svoje politike na trajen način. Vpliv širitve na proračun EU se bo skrbno ocenjeval v celotnem procesu širitve. Vsako mnenje Komisije o prošnji države za članstvo v EU bo vključevalo ocene proračunskega vpliva.

Pred vsakim nadaljnjim pristopom se bo EU morala odločiti o splošnih potrebnih proračunskih sredstvih. Na tej podlagi bo Komisija v vseh prihodnjih pristopnih pogajanjih predlagala paket potrebnih finančnih ukrepov. Analiza Komisije bo upoštevala proračunske vidike in povečano gospodarsko dinamiko, ki jo ustvarjajo pristopi.

Zagotovitev, da bodo države kandidatke izpolnile stroge pogoje

Pogojevanje je eden od stebrov strategije širitve, ki jo je pripravila Komisija. Dobro opravljene priprave v državah kandidatkah olajšujejo njihovo gladko vključitev v EU. Ker se je povečal obseg dejavnosti EU, je postal nadaljnji razvoj kakovosti priprav ključen. To utemeljuje strogo uporabo pogojevanja v predpristopni fazi in natančno izpolnjevanje zahtev v vsaki fazi pristopnega procesa.

Komisija bo v okviru predpristopne strategije v vsaki državi, ki se pripravlja na pristop, pozorno spremljala opravljeni napredek. To spremljanje bo temeljilo na političnih in gospodarskih merilih za članstvo ter merilih za članstvo pravnega reda Skupnosti. Komisija bo posebno pozornost namenila vzpostavitvi struktur, ki so potrebne za zagotovitev pravne države. To vključuje upravne in sodne zmogljivosti ter boj proti goljufijam in korupciji. Ta vprašanja je treba rešiti v zgodnji fazi predpristopnega procesa.

Komisija bo na podlagi svojih ugotovitev predlagala kratkoročne in srednjeročne prednostne naloge reform v okviru partnerstev za pristop ali evropskih partnerstev, ki vključujejo vse države. Ti okviri politik so se izkazali za učinkovito sredstvo za določanje prednostnih nalog med pripravami za peto širitev. Komisija bo redno predlagala posodobitve. Finančna pomoč v podporo državam, ki se pripravljajo na pristop, se bo osredotočila na reforme, ki so opredeljene kot prednostne naloge partnerstva. Z uvedbo novega, samo enega finančnega instrumenta za vse potrebe v obdobju pred pristopom, ki bo začel veljati leta 2007, bo podpora EU za priprave na članstvo učinkovitejša.

Pridružitveni sporazumi z državami, ki se pripravljajo na pristop, so osrednjega pomena za priprave držav. Komisija bo preverjala stopnjo izpolnjevanja obveznosti. Zadovoljivi dosežki v preteklosti pri izvajanju dvostranskih obveznosti so za EU bistven element pri obravnavanju kakršne koli prošnje za članstvo.

Napredek v pristopnih pogajanjih bo odvisen od stopnje izpolnjevanja pristopnih zahtev, določenih v pogajalskih okvirih, pri čemer bo vsaka država ocenjena po svojih zaslugah. Pričakuje se, da bodo države kandidatke pred začetkom ali koncem pogajanj o poglavjih izpolnile določena merila uspešnosti. Neizpolnjevanje meril uspešnosti lahko povzroči, da se pogajanja o zadevnem poglavju začasno prekinejo ali ponovno začnejo.

V prihodnosti bo med napredkom pri političnih reformah in splošnim tempom pogajanj tesnejša povezava. Rezultati dialoga z državami o njihovem napredku pri izpolnjevanju političnih meril za članstvo bodo neposredno vključeni v pogajanja. Komisija bo pripravila dialog z državami članicami in jim o tem poročala v ustreznih organih Sveta. Svet je sprejel nove ureditve, da bi zagotovil, da so uradniki iz držav članic, odgovorni za spremljanje napredka reform, in uradniki, odgovorni za pristopna pogajanja, v isti delovni skupini.

Poleg tega trenutni pogajalski okvir predvideva poglavje o sodstvu in temeljnih pravicah, v okviru katerega je treba obravnavati politična vprašanja. To dopušča, da se napredek na ključnih področjih natančno prouči. Pristopna pogajanja se lahko začasno prekinejo v primeru hudih in vztrajnih kršitev načel svobode, demokracije, spoštovanja človekovih pravic, temeljnih svoboščin in pravne države.

V prihodnje bodo tudi rezultati dialoga z državami o njihovih gospodarskih reformah vključeni v pogajanja. Komisija bo pripravila dialog z državami članicami in jim o tem poročala v ustreznih organih Sveta. Ta dialog se osredotoča na izpolnjevanje gospodarskih meril in na zблиževanje z gospodarstvi EU. Bistveno je, da so države pristopnice pred pristopom delujoča tržna gospodarstva, ki so zmožna konkurirati na notranjem trgu. Predpristopna pomoč bo še posebej osredotočena na izpolnjevanje tega cilja.

Skupaj s pogajalskim okvirom in določitvijo meril uspešnosti za začetek in zaključek pogajanj o poglavjih bodo te ureditve zagotovile strog pristop k pristopnim pogajanjem.

Čeprav bi si države želele postaviti svoje ciljne datume za pristop, da bi usmerjale svoja reformna prizadevanja, bi se morala EU vzdržati določanja takšnih datumov, dokler se pristopna pogajanja ne približajo koncu. Treba se je držati načela, da bo datum zaključka pristopnih pogajanj odvisen od napredka, ki ga je dosegla država.

Boljša komunikacija

Demokratična legitimnost je bistvena za proces širitve EU. Vsako ključno odločitev o pristopu države soglasno sprejmejo demokratično izvoljene vlade držav članic in držav kandidatk. Nacionalni parlamenti odločitev ratificirajo. Evropski parlament, v katerem se poslanci volijo neposredno, mora dati svojo privolitev.

Demokratična legitimnost pomeni tudi Evropo, ki prisluhne pričakovanjem svojih državljanov in obravnava njihove skrbi z ustreznimi politikami. Kajti EU mora za vsako svojo politiko, vključno s širitvijo, pridobiti podporo svojih državljanov. Ohranjanje strogosti v procesu in strogo pogojevanje sta bistvena za zaščito te podpore. Poleg tega je treba zaupati v zmogljivosti povezovanja EU. Tudi boljša komunikacija je bistveni del širitvene politike EU. Prejšnje širitve so na splošno pridobile podporo javnega mnenja, vendar so prav tako zbudile dvome in nesporazume. Državljanji morajo biti bolje pripravljene na prihodnje širitve.

EU mora bolje predstaviti prednosti in izzive širitve. V prvi vrsti je naloga držav članic in držav kandidatk, da pojasnijo in zagovarjajo svoje odločitve. Voditelji na nacionalni, regionalni in lokalni ravni imajo najboljše izhodišče za razumevanje zaskrbljenosti svojih volivcev in za neposredno komunikacijo z njimi. Države članice, ki so se zavezale procesu širitve, morajo državljanom na boljši način pojasniti, kakšne so konkretne prednosti, ki jih pričakujejo od širitve. Komisija bo prispevala svoj delež skupaj z Evropskim parlamentom, nacionalnimi, regionalnimi in lokalnimi organi, akademskimi ustanovami, možganskimi trusti ter civilno družbo. Komisija bo zlasti izboljšala dostopnost dejanskih podatkov v uporabniku prijazni obliki. To zadeva vprašanja, povezana s širitveno politiko, in praktična vprašanja, kot je uporaba pogojevanja na podlagi spremljanja reform, določanja meril uspešnosti in priprave ocen učinkov.

Unija, njene države članice in države kandidatke morajo okrepiti svoja prizadevanja za spodbujanje vzajemnega védenja in razumevanja ter razviti občutek odgovornosti za skupni evropski projekt. Potrebna bodo trajna prizadevanja v daljšem obdobju. Dialog civilnih družb, ki se je vzpostavil s Turčijo leta 2004 in se razširil na države zahodnega Balkana leta 2006, je treba še razviti. Komisija namerava ta dialog razširiti na nadaljnje dele družbe in gospodarske sektorje. To bo storila s soglasjem Ekonomsko-socialnega odbora in Odbora regij ter z drugimi organi, ki delujejo na tem področju. Pomembno je v ta dialog vključiti državljane in obravnavati bojzani in nesporazume.

Komisija podpira večjo preglednost kot sredstvo približevanja procesa širitve državljanom. Komisija že objavlja svoja mnenja o prošnjah za članstvo in poroča o napredku vsake države. Objavila je tudi pogajalska okvira za Hrvaško in Turčijo. Drugi ključni dokumenti, povezani s pristopnimi pogajanji, bi zdaj morali biti na voljo javnosti. V peti širitvi je bila to praksa številnih kandidatk, odvisno od njihovega pogajalskega stališča. Komisija meni, da je treba poročila o usklajenosti zakonodaje, merila uspešnosti za začetek pogajanj o poglavjih in skupna stališča EU objaviti na spletu.

Pristop, opisan v tem poročilu, bo okrepil demokratično podlago za proces širitve. V interesu vseh zainteresiranih strani v tem procesu je, da se izognejo vrzeli med oblikovalci politik na eni strani in javnostjo na drugi. Izkušnje iz pete širitve bodo Uniji pomagale pri prihodnjem razvoju procesa.

PRILOGA 2

Sklepi o Albaniji, Bosni in Hercegovini, Hrvaški, Nekdanji jugoslovanski republikih Makedoniji, Črni gori, Srbiji, Kosovu⁸, Turčiji

Albanija

Kar zadeva **politična merila**, je Albanija dosegla določen napredek na področju demokracije in pravne države, vključno z bojem proti korupciji, ki je ključna prednostna naloga evropskega partnerstva. Albanska politika do te regije je še naprej konstruktivna. Glede drugih prednostnih nalog partnerstva je treba storiti več.

Na področju **demokracije in pravne države** je bil dosežen določen napredek. Vendar pa je ta napredek neenakomeren. *Parlament* svojo vlogo politično prevzema v celoti in njegov odbor za evropske integracije je zelo aktiven. Parlament je zdaj preglednejši in njegovi odnosi z drugimi ustavnimi organi so učinkoviti, toda še vedno ima tehnične in upravne pomanjkljivosti. Potrebno je več sodelovanja med vlado in opozicijo, da se omogoči nadaljevanje pomembnega dela, kot sta volilna reforma in obravnavanje obveznosti Stabilizacijsko-pridružitvenega sporazuma (SPS).

Vlada je sprejela načrt za izpolnitev obveznosti evropskega partnerstva in SPS. Ustvarja strukture za usklajevanje vsebine reform EU in upravljanje s sredstvi za njihovo izvajanje. Usklajevanje med temi strukturami je bistvenega pomena. Pri pripravi zakonodajnih predlogov je potrebna boljša uporaba izvedenskih mnenj. Prestrukturiranje mnogih ministrstev je začasno zmanjšalo zmogljivost na nekaterih področjih *javne uprave*. Zdaj je pomembno, da se na podlagi sprememb okrepi učinkovitost. Nekatero zamenjavo osebja so se zgodile brez ustreznega upoštevanja zakona o javnih uslužbencih. Na zaposlovanje v upravi še vedno vpliva politika. Upravljanje, strukture poklicnih poti in plače v javnih službah so še vedno slabi.

Nov zakon mora izboljšati strukturo poklicnih poti in načine dodeljevanja primerov sodnikom. V *pravosodnem sistemu* je bila nekoliko izboljšana preglednost. Na področju izvrševanja sodnih odločb je bil dosežen določen napredek. Vendar pa je splošni napredek pri izboljšanju sodnega sistema le delen. Napredek je potreben pri izboljšavi postopkov zaposlovanja sodnikov in pogojev zaposlovanja sodnih uradnikov. Pristojnosti obeh sodnih inšpektoratov je treba pravilno razdeliti. Izboljšati je treba sodelovanje med policijo in sodstvom. Izvršitev sodnih odločb je na splošno še vedno slaba. Za zagotovitev pozitivnega okolja za trgovino in naložbe je potrebna pravna varnost.

Zaradi *boja proti korupciji* je prišlo do obsežnih odpuščanj v javnih službah. Naraslo je število javnih uslužbencev, kazensko preganjanih zaradi korupcije. Ustanovila se je projektna skupina na visoki ravni za boj proti korupciji, zakon o nezdružljivosti funkcij pa je bil izboljšan. Visoki inšpektorat za razkrivanje in preverjanje sredstev je zdaj učinkovitejši, sprejeti pa so tudi ukrepi za povečanje preglednosti javne uprave. V primerih, ko protikorupcijski ukrepi presegajo ustavne meje, posreduje ustavno sodišče. Zdaj so potrebni nadaljnji institucionalni ukrepi za preprečevanje korupcije, saj je ta še vedno resen problem. Boj proti korupciji je prednostna naloga pri izvajanju SPS.

⁸ V skladu z Resolucijo Varnostnega sveta ZN št. 1244.

Na področju *človekovih pravic in zaščite manjšin* je bil dosežen le delni napredek. Usposabljanje o človekovih pravicah za sodno osebje je zdaj obvezno. Predpisi o zadržanju pred sojenjem so se izboljšali. Albanski varuh človekovih pravic je na področju človekovih pravic bolj aktiven. Vendar pa je uveljavljanje mednarodnih standardov o preprečevanju mučenja, razmerah v zaporih in pravicah pripornikov, zlasti tistih, ki so v priporu pred sojenjem, še naprej slabo. Nedavne spremembe glede sestave organa za nadzor medijev je treba ustrezno izvajati. Pravni okvir za svobodo medijev je še vedno neustrezen in se slabo izvaja. Spodbujanje svobode medijev je ključna prednostna naloga evropskega partnerstva. Nova izvajalska agencija bi lahko pospešila vračanje premoženja, ki je prav tako ključna prednostna naloga partnerstva, toda postopek trenutno še vedno zelo počasi napreduje. Gotovost glede lastništva premoženja je bistvenega pomena za izpolnjevanje obveznosti SPS. Albanija je začela oblikovati pravni okvir za zaščito manjšin; izvajanje mednarodnih obveznosti je še vedno nepopolno, potrebna so tudi dodatna prizadevanja za spodbujanje strpnosti. Albanska strategija v zvezi z Romi je dala nekaj dragocenih pobud, vendar je na voljo premalo sredstev. Romski otroci so pri trgovanju z ljudmi še posebej ranljivi.

Na področju *regionalnih vprašanj in mednarodnih obveznosti* ima Albanija še naprej pozitivno vlogo. Je aktivna članica regionalnih pobud na področju politike, trgovine, okolja, gospodarstva, varnosti, letalstva in energetike. Albanija je poglobila svoje odnose s sosednjimi in drugimi državami v regiji, predvsem z vzdrževanjem konstruktivnega stališča glede Kosova.

Kar zadeva **gospodarska merila**, je Albanija na splošno dosegla makroekonomsko stabilnost. To je pospešilo njen napredek pri vzpostavljanju delujočega tržnega gospodarstva. Nadaljnja znatna prizadevanja za reformo je treba aktivno spodbujati tudi zato, da bo država kos pritisku konkurence in tržnim silam znotraj Unije.

Politično soglasje o bistvenih elementih gospodarske politike je bilo na splošno ohranjeno. Albanija je v glavnem vzdrževala makroekonomsko stabilnost. Gospodarska rast je še naprej krepka in je zmanjšala ravni revščine. Kombinacija različnih makroekonomskih politik je še vedno ustrezna. Denarna politika je bila zaupanja vredna in ji je uspelo ohraniti nizko stopnjo inflacije. Konsolidacija proračuna je še napredovala, preoblikovanje javne in davčne uprave pa je prispevalo k izboljšanju proračunske naravnosti. Upravne ovire pri vstopu na trg so se zmanjšale.

Vendar se je primanjkljaj zunanjih računov vidno razširil, izvozna osnova pa je ostala zelo šibka. Izboljšati je treba albanski pravni okvir za javna naročila, privatizacijo in koncesije. Pomanjkljivosti poslovnega okolja, kot so pravna negotovost in pomanjkljivosti izvajanja zakonov, slaba infrastruktura in nezanesljiva dobava energije, ovirajo gospodarski razvoj. Uveljavljanje lastninskih pravic je še naprej slabo, pri izboljšanju učinkovitosti pravosodnega sistema pa je bil dosežen le skromen napredek. Krepitev ureditvenega in nadzornega okvira za nebančni finančni sektor predstavlja velik izziv. Prizadevanja za preprečevanje in formaliziranje znatne sive ekonomije je treba še naprej pospeševati. Postopek privatizacije še ni končan, nemudoma pa si je treba prizadevati tudi za prestrukturiranje podjetij v državni lasti, zlasti javnih podjetij za električno energijo.

Albanija je napredovala pri usklajevanju svoje zakonodaje, politik in zmogljivosti z *evropskimi standardi*, zlasti na področju boja proti organiziranemu kriminalu, carine in konkurence. Pospeševanje reforme na področjih, kot so javna naročila, intelektualna lastnina ter veterinarski in fitosanitarni nadzor, je bistvenega pomena za uspešno izvajanje SPS.

Na nekaterih področjih *notranjega trga* je bil dosežen napredek, toda na drugih bo za izpolnitev obveznosti iz SPS Albanije potrebno še veliko dela. Pri sprejemanju in spremljanju standardov je bil dosežen določen napredek. Zmogljivost za akreditiranje, meroslovje in nadzor trga se krepi, toda potrebne so izboljšave zakonodaje in boljša usklajenost. Skladnost struktur za varstvo zdravja in potrošnikov se je izboljšala. Zdaj jih je treba še okrepiti. SPS vključuje obveznosti v zvezi z *gibanjem delavcev* ter svobodo *storitev* in *ustanavljanja*. Glede gibanja delavcev ni vidnega napredka. Diskriminacija pri registracijskih pristojbinah za tuja podjetja je odpravljena. Postopki za registracijo podjetij so bili poenostavljeni, a so še vedno razmeroma nejasni. Še vedno obstajajo ovire pri ustanavljanju in *omejitve gibanja kapitala*.

Učinkovit carinski sistem je bistvenega pomena za izvajanje SPS. Prihodki od carin so se po obsežnih carinskih reformah povečali. Na področju računalniškega vodenja, carinskih pravil in upravljanja porekla je bil dosežen napredek. Sodelovanje med policijo in carino se je okrepilo. Zdaj sta potrebna izboljšana infrastruktura in nadaljnje usklajevanje s pravnim redom Skupnosti. Upravljanje davkov je bilo poenostavljeno, na področju računalniškega vodenja in analize tveganja pa je dosežen napredek. Zdaj sta potrebna nadaljnje usklajevanje z zakonodajo EU ter izčrpna strategija za pobiranje in nadzor davkov.

Albanija je prevzela obveznosti v okviru SPS na področju *konkurence*. Kar zadeva *preprečevanje monopolov*, se je delovanje organa, pristojnega za konkurenco, izboljšalo, vendar le-to ovirata maloštevilnost in neizkušenost osebja. Potekajo priprave na SPS na področju *državnih pomoči*. Pravni okvir in evidenca sta zdaj popolna. Zdaj je treba zagotoviti operativno neodvisnost Oddelka za državno pomoč.

Postopek sprejetja novega zakona o *javnih naročilih* že teče in usposabljanja za javna naročila so bila razširjena, toda sedanji pravni okvir ni v skladu s pravnim redom Skupnosti. Agencija za javna naročila je še vedno šibka. Napredek na tem področju je bistvenega pomena za izboljšanje upravljanja javnega sektorja, ki je ključna prednostna naloga evropskega partnerstva, in za izpolnitev obveznosti SPS. Kar zadeva *pravice intelektualne lastnine (PIL)*, se je začela pripravljati zbirka podatkov o blagovnih znamkah, patentih in industrijskem oblikovanju. V carinski upravi je bila osnovana enota za PIL. Vendar pa pisarna za varstvo avtorskih pravic še ne deluje, uveljavljanje PIL pa je še vedno slabo. Za izpolnitev zahtev SPS ga je treba znatno okrepiti.

Na področju *zaposlovanja* je napredek le delen. Na področju *izobraževanja* je bil dosežen določen napredek, vključno z odobritvijo nacionalnih strategij za srednješolsko izobraževanje in poklicno usposabljanje. Vendar pa je stopnja udeležbe v izobraževanju še vedno razmeroma nizka.

Na področju nekaterih *sektorskih politik* je bil dosežen uspeh. Na področju *industrije in MSP* sta vpeljana revidiran akcijski načrt za odstranitev upravnih ovir za podjetja in nova krovna organizacija za spodbujanje naložb, izvoza in MSP. Vendar pa je napredek pri izboljšanju poslovnega okolja in zmanjšanju sive ekonomije še vedno počasen. Napredek na področju *kmetijstva* je bil zelo omejen. Pri nekaterih proizvodih je prišlo do povečanja prodaje in naložb, toda produktivnost in konkurenčnost sta še vedno nizki. Skladnost z *veterinarskimi in fitosanitarnimi* zahtevami EU, ki so bistvenega pomena za uspešno izpolnjevanje tržnih pogojev SPS in začasnega sporazuma, je še vedno slaba. Služba za *ribištvo* nadzira iztovarjanje rib, toda nezakonita oškodovanja staleža rib se nadaljujejo.

Kar zadeva *okolje in promet*, je bil določen napredek dosežen na področju horizontalne zakonodaje, toda izvajanje in razvoj infrastrukture sta še vedno slaba. Sektor *energetike* je še vedno zelo šibak. Albanija je ratificirala Pogodbo o ustanovitvi Skupnosti za energijo in je začela sprejemati ustrezne zakone, toda izgube električne energije so se povečale, izterjava odprtih računov pa se je zmanjšala. Albanija zaostaja v pripravljenosti za prevzem obveznosti SPS glede *informacijske družbe in medijev*. Kar zadeva elektronske komunikacije in informacijsko tehnologijo, je treba izvajati in uveljavljati liberalizacijske zakone. Ureditveni okvir še ni v skladu s pravnim redom Skupnosti. Organ za telekomunikacije ni dovolj aktiven. Kar zadeva *finančni nadzor*, je vlada potrdila dokument o notranjem nadzoru javnih financ. Na področju prava in zakonodaje je bil dosežen napredek, vendar je ta še vedno na začetni stopnji. Na področju *statistike* je bil dosežen zmeren napredek.

V okviru *pravice, svobode in varnosti* je bil na nekaterih področjih dosežen napredek, vendar pa je treba vsem področjem nameniti odločno in trajnostno pozornost. Usposabljanje in varnost dokumentov za upravljanje *vizumov* sta se izboljšala. Vpeljano ni še nobeno osrednje omrežje IT, še vedno pa so potrebne tudi zakonske spremembe. Nova oprema in boljše usklajevanje sta pripomogla k določenemu napredku na področju *upravljanja meja*, toda strategija za usklajeno upravljanje meja še ni vpeljana. Treba je okrepiti infrastrukturo za upravljanje meja. Zakoni o *azilu* so v skladu z mednarodnimi standardi, toda treba je izboljšati njihovo izvajanje. Albanija je v okviru boja proti nezakoniti *migraciji* izboljšala svoje notranje usklajevanje in sodelovanje s sosednjimi državami. Pomembno je, da Albanija zagotovi ustrezno osebje za izpolnitev obveznosti v okviru sporazumov o ponovnem sprejemu.

Kar zadeva boj proti *pranju denarja*, sta bila enota finančnega nadzora in državno tožilstvo okrepljena in mednarodno sodelovanje se je izboljšalo, vendar ju je treba še naprej krepiti in razvijati zakonodajni okvir. Večja politična spodbuda in boljše mednarodno sodelovanje sta prispevala k večjemu številu prijelij pomembnih preprodajalcev *mamil*, toda zmogljivost obveščevalnih podatkov, usklajevanje med domačimi agencijami in postopke za zaseženo drogo je treba še izboljšati. Trgovanje z mamili je še vedno resen problem. Potekajo prizadevanja za izboljšanje organiziranosti *policije*. Sodelovanje s carino in obveščevalnimi službami se je povečalo, toda izboljšati je treba vodenje postopkov in strukture notranjega nadzora.

Napredek je bil dosežen na področju *boja proti organiziranemu kriminalu*, ključne prednostne naloge evropskega partnerstva. Zaradi močne politične volje za boj proti organiziranemu kriminalu je prišlo do policijskih operacij proti največjim kriminalnim skupinam. Operativno sodelovanje s sosednjimi državami se je zelo izboljšalo. Sodelovanje med policijo in sodstvom na osrednji ravni se je nekoliko izboljšalo. Vendar pa bi bilo lahko storjenega še marsikaj, kar bi dalo otipljive rezultate. Potrebni so boljše usklajevanje med policijo in sodstvom na lokalni ravni ter večja prizadevanja za boj proti korupciji na visokih položajih v teh organih. Potrebna je večja zaščita prič. Vlada je sprejela nacionalno strategijo proti *trgovanju z ljudmi* in izboljšala strukture za njeno izvajanje. Uspešni kazenski pregoni in obsodbe preprodajalcev se nadaljujejo. Vendar pa je preprodajanje še vedno problem. Potrebni so dodatna sredstva ter boljše domače in mednarodno usklajevanje. Direktorat za boj proti *terorizmu*, ki deluje v okviru policije, je zasegel velike količine orožja, kljub temu pa je treba okrepiti infrastrukturo in sodelovanje med agencijami. Razmere na področju varstva *osebnih podatkov* so še vedno zaskrbljujoče.

Bosna in Hercegovina

Napredek Bosne in Hercegovine pri izpolnjevanju **političnih meril** se nadaljuje, čeprav počasneje. Glavne politične prednostne naloge evropskega partnerstva so bile le delno obravnavane. Številna odprta pomembna vprašanja bo treba obravnavati pred zaključkom pogajanj o stabilizacijsko-pridružitvenem sporazumu.

Na področju **demokracije in pravne države** je bil dosežen delni napredek. Splošne volitve 1. oktobra so bile prve volitve po Daytonskem/Pariškem sporazumu, ki so jih v celoti izvajali organi Bosne in Hercegovine. Predhodni sklepi Urada za demokratične institucije in človekove pravice (ODIHR) OVSE kažejo, da te volitve pomenijo napredek pri utrjevanju demokracije in pravne države ter da so bile na splošno izvedene v skladu z mednarodnimi standardi. Ker pa sprememba *Ustave* ni uspela, je bilo nemogoče, da bi volitve v celoti izpolnjevale zahteve Evropske konvencije o človekovih pravicah (EKČP).

Storjeni so bili določeni ukrepi za zagotovitev, da imajo ministrstva in institucije na ravni države potrebna sredstva za izvajanje svojih nalog, toda za izpolnitev te ključne prednostne naloge evropskega partnerstva so potrebna dodatna prizadevanja. Pri zagotavljanju zadostnih tehničnih sredstev in osebja državni *parlamentarni skupščini* je bil dosežen omejen napredek. Usklajevanje med državo in subjekti je še vedno neustrezno, vpeljeni pa niso nobeni novi mehanizmi, ki bi to izboljšali. Splošna storilnost izvršilnih in zakonodajnih institucij je še vedno nezadostna.

Zaradi dosežkov Bosne in Hercegovine v zadnjih letih na področju stabilnosti in varnosti se je Svet za uresničevanje miru odločil, da se do 30. junija 2007 zapre Urad visokega predstavnika (UVP). To odločitev je treba na začetku leta 2007 ponovno proučiti.

S sprejetjem celovite strategije za reformo *javne uprave* se je deloma obravnavala ključna prednostna naloga evropskega partnerstva. Tudi zakon o državnem varuhu človekovih pravic pomeni pozitiven razvoj. Urad za usklajevanje javne uprave je bil okrepljen, ustanove javne uprave pa so izboljšale postopke zaposlovanja. Izvajanje reforme javne uprave je zdaj nujno, da se okrepi splošna upravna zmogljivost.

Kar zadeva ključna vprašanja *reforme policije*, je bil dosežen le majhen napredek. Delo Direktorata za prestrukturiranje policije je bilo ovirano, v glavnem zaradi pristopa Republike Srbije. To je povzročilo zamude pri izvajanju sporazuma o prestrukturiranju policije iz oktobra 2005, ki je ključna prednostna naloga evropskega partnerstva.

Kar zadeva *pravosodni sistem*, so državno sodišče, tožilstvo ter Visoki sodni in tožilski svet svoje naloge dobro opravljali. Postopoma prevzemajo odgovornosti in se vse manj zanašajo na mednarodno skupnost. Vendar pa je treba še naprej krepiti neodvisnost pravosodnega sistema in izboljšati njegovo učinkovitost.

Sprejeta je bila nova strategija proti *korupciji*. Korupcija je v Bosni in Hercegovini še vedno resen problem. Primere je treba raziskati in jih odločneje kazensko preganjati.

Na področju *človekovih pravic in zaščite manjšin* je bil dosežen omejen napredek. Komisija za človekove pravice v okviru ustavnega sodišča še naprej deluje učinkovito. Več pozornosti je treba nameniti uveljavljanju sodb, povezanih s človekovimi pravicami, in pravilnemu izvajanju mednarodnih konvencij o človekovih pravicah. Etnična diskriminacija je še vedno pereč problem. Potrebna so dodatna prizadevanja za boj proti nestrpnosti in izboljšanje razmer v zaporih. Potrebni so konkretni ukrepi za podporo romske manjšine.

V okviru svobode izražanja in medijev so bili na državni ravni sprejeti zakoni o javni radioteleviziji. Ustrezna zakonodaja na ravni subjektov je bila sprejeta v Republiki Srbski, vendar ne v federaciji. Izvajanje reforme javne radiotelevizije je bilo le delno. Ustrezna prednostna naloga evropskega partnerstva ni bila v celoti dosežena.

Sklad za vračanje beguncev deluje, Bosna in Hercegovina pa aktivno sodeluje na Sarajevskem procesu. Potrebni so nadaljnji ukrepi za spodbujanje vračanja beguncev in notranje razseljenih oseb, zlasti pa njihovega socialnega in ekonomskega vključevanja.

Na področju *regionalnih vprašanj in mednarodnih obveznosti* je bil dosežen omejen napredek. Prišlo je do določenih prizadevanj za zagotovitev sodelovanja z MKSJ, ki je ključna prednostna naloga evropskega partnerstva, toda naredilo bi se lahko še več. Potrebni so nadaljnji ukrepi za izsleditev obtožencev, ki so še na prostosti, in boj proti mrežam, ki jih podpirajo. Pri kazenskem pregonu vojnih zločinov s strani državnega sodišča je bil dosežen napredek. Treba je izboljšati kazenski pregon na ravni subjektov.

Odnosi med Bosno in Hercegovino ter njenimi sosedami so še naprej dobri. Še vedno ostajajo odprta nekatera dvostranska vprašanja, zlasti glede poteka meja in trgovine, ki jih je treba obravnavati.

Kar zadeva **gospodarska merila**, je Bosna in Hercegovina dosegla omejen napredek pri vzpostavljanju delujočega tržnega gospodarstva. Potrebna so še znatna dodatna prizadevanja, da bo država lahko kos konkurenčnemu pritisku in tržnim silam znotraj Unije.

Usklajevanje davčnih politik se je poglobilo in januarja 2006 je bil po celi državi uspešno uveden davek na dodano vrednost (DDV). Analitična zmogljivost za podpiranje oblikovanja politik se je nekoliko izboljšala. Gospodarska rast je še naprej močna. Konsolidacija proračuna se je nadaljevala. V prvi polovici leta 2006 se je prijavljeni izvoz povečal, k čemur sta pripomogli uvedba DDV in povečana proizvodnja nekaterih proizvodov. Privatizacija se je nadaljevala, še zlasti v Republiki Srbski, sprejete pa so bile tudi določene zakonske spremembe za spodbujanje prestrukturiranja podjetij.

Vendar pa so bile reforme na mnogih področjih še vedno počasne. Neravnovesja med trgovino in tekočimi računi so bila še naprej zelo velika, kar kaže na premalo dinamičen podjetniški sektor in veliko zasebno porabo. Podlaga za gospodarsko rast je bila še naprej ozka. Proračunska naravnost v državi ne kaže pravilno velikih makroekonomskih neravnovesij. Postopki odločanja o gospodarski in davčni politiki v državi so še vedno zapleteni in niso dovolj usklajeni. Poleg tega so se povečali pritiski na javno porabo kljub njenemu že zdaj razmeroma velikemu obsegu. Tudi učinkovitost javne porabe je še vedno razmeroma nizka. Poslovno okolje in upravljanje podjetij sta na splošno še vedno šibka. Privatizacija in prestrukturiranje podjetij sta potekala počasi, še zlasti v federaciji. Veliki deli podjetniškega sektorja še vedno niso dovolj prestrukturirani.

Bosna in Hercegovina je dosegla omejen napredek pri usklajevanju svoje zakonodaje in politik z **evropskimi standardi**. Zato bo morala Bosna in Hercegovina še naprej krepiti svojo zmogljivost odzivanja na zahteve evropskega partnerstva.

Kar zadeva **notranji trg**, je bilo na področju *prostega pretoka blaga* doseženega le malo. Priprave na področju standardizacije, certificiranja, meroslovja in nadzora trga so še vedno na začetni stopnji, nova zakonodaja pa se ne izvaja pravilno. Pomanjkanje organov in postopkov za ugotavljanje skladnosti še vedno ovira izvozne zmogljivosti. Zaradi vzpostavitve strukture za nadzor trga, ki temelji na ustrezni zakonodaji za proizvode, in postopne odprave protislovnih nadzorov proizvodov pred dajanjem le-teh v promet so potrebni nujni ukrepi.

Glede *gibanja delavcev* ni bilo posebnega, omembe vrednega razvoja. Na področju *storitev* je bil dosežen omejen napredek, glede *pravice ustanavljanja* in *prava družb* pa ni bilo bistvenih sprememb. Bančni nadzor še ni vzpostavljen na ravni države in je še vedno v odgovornosti subjektov.

Na področju *prostega pretoka kapitala* ni bilo bistvenega razvoja, toda v Bosni in Hercegovini že potekajo obširne priprave. Glede *carinskih pravil* je bil dosežen omejen dodatni napredek. Carinska zakonodaja je vpeljana in v glavnem usklajena s pravnim redom Skupnosti. Treba je zagotoviti njeno izvajanje v celoti, zlasti na področjih, kot so poreklo, vrednotenje in poenostavljeni postopki. Kar zadeva *obdavčevanje*, pomeni uspešna uvedba davka na dodano vrednost (DDV) pozitiven razvoj. Na področju neposrednega obdavčevanja je bil dosežen omejen uspeh.

Kar zadeva *konkurenco*, Bosna in Hercegovina vztrajno napreduje na področju nadziranja preprečevanja monopolov, glede državne pomoči pa ni bilo doseženega napredka. Na področju *javnih naročil* je bil dosežen določen napredek, še zlasti z ustanovitvijo urada za javna naročila in revizijskega organa za javna naročila. Glede izvajanja in uveljavljanja *pravic intelektualne lastnine* je bil dosežen omejen napredek.

Področje *politik zaposlovanja* se ni dosti razvijalo. Trg dela v Bosni in Hercegovini se še vedno spopada z brezposelnostjo, visoko stopnjo razdrobljenosti in pomanjkanjem zdrave politike zaposlovanja. Na področju *izobraževanja* je bilo doseženega le malo. Zakon o visokem šolstvu in drugi ključni zakoni še niso sprejeti. Ločevanje otrok v šolah po etničnih skupinah je še vedno resen problem.

Doseženega je bilo še nekaj dodatnega uspeha pri zagotavljanju obstoja pravega notranjega trga v Bosni in Hercegovini, ki je ključna prednostna naloga evropskega partnerstva.

Kar zadeva **sektorske politike**, na področju *industrije ter malih in srednje velikih podjetij (MSP)* ne moremo poročati o bistvenem razvoju. Industrijska strategija in strategija za razvoj MSP še nista bili sprejeti.

Na področju *kmetijstva* je bil na splošno dosežen omejen napredek. Na ravni subjektov se politika še vedno razvija, usklajevanje pa ni zadostno. Razvoj celovite kmetijske strategije zamuja, deloma zato, ker na ravni države ni nujno potrebnega pravnega in institucionalnega okvira. Na področju veterine je bila sprejeta izvedbena zakonodaja. Izvajanje je še vedno omejeno, zlasti zaradi neustreznih človeških in finančnih virov ter slabe usklajenosti med državnimi veterinarskimi službami in veterinarskimi službami subjektov. Priprave Bosne in Hercegovine na področju *okolja* so še vedno na začetni stopnji. Okoljski zakon na ravni

države, ki bo oblikoval okvir za vsedržavno usklajeno zaščito okolja, še ni bil sprejet, pa tudi državna agencija za okolje še ni bila ustanovljena.

Na področju sodelovanja Bosne in Hercegovine pri razvoju vseevropskega *prometnega* omrežja se nadaljuje trajnostni napredek. Bosna in Hercegovina izvaja Memorandum o soglasju o ključnem regionalnem prometnem omrežju v jugovzhodni Evropi iz junija 2004. Podpisala je sporazum o skupnem evropskem zračnem prostoru (ECAA), katerega cilj je vzpostavitev enotnega evropskega letalskega trga, na katerem se uporabljajo letalski standardi EU. Pri usklajevanju s pravnim redom na področju letalstva je dosegla znaten napredek.

Na področju *energetike* je bil dosežen določen pozitiven razvoj. Ratificirana je bila Pogodba o ustanovitvi Skupnosti za energijo. Na področju elektroenergetskega sektorja je bil prenos razčlenjen, uradno pa sta bila ustanovljena tudi neodvisni upravljavec sistema (ISO) in podjetje za prenos (Transco). Vendar pa se prenos sredstev in obveznosti med ISO in Transco še ni zaključil. Zato ta organa še ne delujeta v celoti. Energetska strategija za vso državo še ni razvita.

Kar zadeva *informacijsko družbo in medije*, je neodvisni urad za upravljanje komunikacij izvajal priprave na učinkovito konkurenco na telekomunikacijskem trgu. Vendar pa je bil na področju javne radiotelevizije in ustanovitve informacijske agencije dosežen le omejen napredek. Na področju *notranjega nadzora javnih financ* (PIFC) pa ni bilo bistvenega razvoja.

Na področju *statistike* so bili storjeni nekateri ukrepi, zlasti s podpisom sporazuma o sodelovanju med statističnimi institucijami v državi na ravni države in pravnih subjektov. Vendar pa so za zagotovitev učinkovitega statističnega sistema v Bosni in Hercegovini, ki bo v skladu z zahtevami EU, potrebna dodatna znatna prizadevanja.

Kar zadeva *pravico, svobodo in varnost*, je bil na področju *upravljanja vizumov in meja, azila in migracije* dosežen določen uspeh. Potrjena je bila odprava vizumske obveznosti za vse državljane EU. Bosna in Hercegovina je sklenila več sporazumov o ponovnem sprejemu z državami članicami EU in tretjimi državami ter izrazila pripravljenost za pogajanja o takšnem sporazumu na ravni EU. Zmanjšalo se je število vizumov, izdanih na mejnih prehodih. Pri oblikovanju učinkovitega azilnega sistema in reševanju vprašanj nezakonite migracije je bil dosežen nadaljnji razvoj. Določen napredek je bil dosežen na področju upravljanja meja, in sicer s posodobitvijo nacionalne strategije za usklajeno upravljanje meja iz leta 2005 in zaključkom akcijskega načrta usklajenega upravljanja meja. Vendar pa primanjkuje sredstev za njuno izvajanje. Kar zadeva nadzor meja, bi se lahko naredilo še več. Na vseh področjih je še vedno treba obravnavati pomanjkanje osebja in prostorov.

Na področju *pranja denarja* je bil dosežen omejen uspeh. Enota finančnega nadzora (FIU) v okviru državne varnostno-preiskovalne službe (SIPA) ima še vedno neustrezno osebje. Sprejeta ni bila nova zakonodaja proti pranju denarja, kazenski pregon pa je še vedno omejen. Kar zadeva boj proti *mamilom*, so bili s sprejetjem zakona o preprečevanju zlorabe narkotikov in njihovih predhodnih sestavin storjeni določeni ukrepi. Treba je razviti politiko na področju drog na ravni države, ki bo v skladu s standardi EU.

Kar zadeva boj *proti organiziranemu kriminalu, trgovanju z ljudmi in terorizmu*, je Bosna in Hercegovina dosegla določen napredek. Sprejeta je bila nacionalna strategija za boj proti organiziranemu kriminalu. Vpeljan je pravni okvir za boj proti organiziranemu kriminalu, vendar pa je treba izvajanje zakonov še naprej izboljševati. SIPA je izvedla več preiskav in prijetij. Zdaj mora doseči svojo polno zmogljivost, zlasti glede osebja. Nacionalni akcijski načrt 2005–2007 za boj proti *trgovanju z ljudmi* se izvaja. Nedoslednosti med zakonodajo na državni ravni in na ravni subjektov še naprej ovirajo kazenski pregon. Bosna in Hercegovina je tudi sprejela strategijo za boj proti *terorizmu*. Kar zadeva *varstvo podatkov*, je bil sprejet zakon o varstvu osebnih podatkov, ni pa še ustanovljena agencija za varstvo podatkov. Razmere na področju varstva osebnih podatkov so še vedno zaskrbljujoče.

Hrvaška

Hrvaška še naprej izpolnjuje **politična merila**. Na splošno je dosežen napredek, toda na številnih področjih so potrebna dodatna trajna prizadevanja. Kratkoročne prednostne naloge partnerstva za pristop so bile le delno obravnavane.

Demokracija in pravna država sta bili še bolj okrepljeni. Vendar pa bi se na področju sodstva, javne uprave in boja proti korupciji lahko naredilo še marsikaj. Za oblikovanje trdne podlage za popolno izvajanje pravnega reda Skupnosti so nujno potrebne bistvene izboljšave na teh področjih.

Začela se je priprava strategije za *reformo javne uprave*. Septembra 2006 je vlada sprejela dokument o politiki, s katerim se zavezuje, da bo do julija 2007 pripravila osnutek popravljenega Zakona o splošnem upravnem postopku. Vendar bi moral biti splošni strateški okvir, ki bo obravnaval to pomembno vprašanje, že zdavnaj sprejet. Obstoječi pravni upravni sistem je okoren in ga je treba poenostaviti. Velika možnost diskrecije v zakonodaji posledično pomeni neučinkovitost in pravno negotovost ter olajšuje korupcijo. Nov zakon o državni upravi je začel veljati januarja 2006, sprejet pa je bil tudi del s tem povezane izvedbene zakonodaje. Vendar pa državna uprava še vedno trpi zaradi neupravičenega političnega vpliva, velikega menjavanja višjega vodstvenega osebja in pomanjkanja usposobljenega osebja.

Začelo se je izvajanje strategije *reformе pravosodja*, ključne prednostne naloge partnerstva za pristop. Narejene so zakonodajne in organizacijske spremembe, katerih cilj je izboljšanje delovanja sodstva. Število sodnih zaostankov je manjše, a še vedno veliko. Reforma je na začetni stopnji, pravosodni sistem pa še vedno trpi zaradi velikih pomanjkljivosti. Več je treba narediti, da se skrajša dolžina sodnih postopkov, izboljša vodenje postopkov, racionalizira mreža sodišč in zagotovi pravilno izvrševanje sodnih odločb. Za zagotovitev nepristranskosti je treba izboljšati postopke za imenovanje, usposabljanje in discipliniranje sodnih uradnikov. Marca 2006 je bil sprejet nov *protikorupcijski* program. Urad za preprečevanje korupcije in organiziranega kriminala (USKOK) je bil okrepljen. Nedavno so bili sprejeti ukrepi glede nekaterih doslej še neraziskanih primerov korupcije. Te dejavnosti deloma obravnavajo ključno prednostno nalogo v okviru partnerstva za pristop. Vendar pa je korupcija še vedno resen problem. Mnogi domnevni primeri korupcije ostanejo neraziskani, korupcija pa se ponavadi ne kaznuje. Izvajanje protikorupcijskega programa je na začetni stopnji. USKOK in drugi organi, povezani s tem programom, se morajo še naprej krepiti, treba pa je tudi izboljšati usklajenost med njimi. Za krepitev prizadevanj sta potrebna popolno izvajanje programa in močna politična volja, še zlasti glede korupcije na visokih položajih.

Na področju *človekovih pravic in zaščite manjšin* je še naprej viden napredek, čeprav je ta počasen. Vpeljan je ustrezen pravni okvir. Vendar pa je treba pospešiti dejansko izvajanje zakonodaje.

S spremembo kazenskega zakonika junija 2006 so bile med drugim odpravljene zaporne kazni za obrekovanje, vključena pa je bila širša opredelitev „kaznivega dejanja iz sovraštva“. Kar zadeva manjšine, se je bistveno povečalo financiranje, vlada pa posveča več pozornosti akcijskemu načrtu v okviru Desetletja vključevanja Romov. Politiki na visokih položajih so pokazali, da se zavzemajo za vključevanje manjšin.

Vendar pa je potrebnih več prizadevanj za boj proti nestrpnosti, spodbujanje sprave ter pravilno preiskovanje in kazensko preiganjanje tistih, ki so odgovorni za očitno etnično motivirane zločine. Izvajanje ustavnega zakona o narodnih manjšinah je še vedno počasno, zlasti glede zaposlitvenih določb za manjšine. Ta vprašanja so ključne prednostne naloge v okviru partnerstva za pristop. Celovit strateški in akcijski načrt za vse oblike diskriminacije še ni bil sprejet.

Obstajajo primeri političnega vmešavanja v medijih. Načrti za izboljšanje pravic žensk in otrok so bili sprejeti in bi se morali zdaj izvajati.

Kar zadeva *regionalna vprašanja in mednarodne obveznosti*, Hrvaška še naprej v celoti sodeluje z Mednarodnim kazenskim sodiščem za nekdanjo Jugoslavijo (MKSJ), kakor zahteva ključna prednostna naloga partnerstva za pristop, v celoti pa je zagotovljena tudi skladnost z Daytonskim in Erdutskim sporazumom. Kazenski pregon vojnih zločinov na Hrvaškem se še naprej izboljšuje. Vendar pa še vedno ostaja nerešeno vprašanje etničnih predsodkov do toženih strank srbske narodnosti in ga je treba v celoti obravnavati. Državni tožilec z vso resnostjo rešuje vprašanje zaščite prič, saj to vprašanje v širšem pravosodnem sistemu ni dovolj obravnavano. Napredek na področju vračanja beguncev, ključne prednostne naloge partnerstva za pristop, je neenakomeren. Medtem ko se vprašanja obnove in vračanja lastnine na splošno dobro rešujejo, je izvajanje programa nastanitve tistih, ki so imeli v preteklosti najemniško pravico in se želijo vrniti na Hrvaško, še posebej slabo; glede priznavanja pravice do pokojnine ni bilo nobenega napredka. Pospešiti je treba prizadevanja za ustvarjanje gospodarskih in socialnih pogojev, potrebnih za trajnost vračanja beguncev.

Na področju regionalnega sodelovanja je še naprej viden splošni napredek. Ta napredek mora biti stalen. Vendar pa je pri iskanju konkretnih rešitev za različna odprta dvostranska vprašanja s sosedami Hrvaške, zlasti glede poteka meje, napredek skromen. To vprašanje je ključna prednostna naloga partnerstva za pristop. Potrebna so prizadevanja za nadaljnji razvoj sodelovanja in dobrih sosedskih odnosov.

Kar zadeva *gospodarska merila*, se Hrvaška lahko šteje kot delujoče tržno gospodarstvo. Država bi morala biti v srednjeročnem obdobju kos pritiskom konkurence in tržnim silam znotraj Unije, pod pogojem, da odločno izvaja svoj program reforme in tako odpravi bistvene pomanjkljivosti, ki so še ostale.

Politično soglasje o bistvenih elementih gospodarske politike je bilo na splošno ohranjeno. Makroekonomske politike, usmerjene k stabilnosti, so prispevale k nizki inflaciji, stabilnosti menjalnih tečajev in rahli pospežitvi rasti. Zasebna vlaganja so se povečala, brezposelnost pa se je zmanjšala. Nadaljuje se postopna konsolidacija proračuna, ki sloni na močni rasti prihodkov. Storjeni so bili določeni ukrepi za boljši nadzor nad porabo sredstev za zdravstvo. Postopki za registracijo podjetij so se še poenostavili. Bančni sektor še naprej raste,

ustanovljena pa je bila tudi nova nadzorna agencija za nebančni finančni sektor. Cestna infrastruktura se je izboljšala. Pri spodbujanju konkurence v telekomunikacijskem sektorju je bil dosežen nadaljnji napredek. Storjeni so bili prvi ukrepi za prestrukturiranje železniškega sistema, ki prinaša izgubo. Hrvaško gospodarstvo je dobro povezano z gospodarstvom EU.

Vendar pa pomembna in vse večja neravnovesja v trgovinski in plačilni bilanci ter visok zunanji dolg pomenijo možna tveganja za makroekonomsko stabilnost. Subvencije za podjetja, ki prinašajo izgubo, in visoka raven trenutne porabe še naprej obremenjujejo vladni proračun. Tempo strukturnih reform je na splošno počasen. Pri izvajanju privatizacijskih načrtov in prestrukturiranju podjetij je bilo le malo napredka. Razvoj živahnejšega zasebnega sektorja zavirajo pomanjkljivosti v javni upravi in sodstvu, ovirajoči postopki za vstop na trg in izstop z njega ter izvrševanje lastniških in upniških pravic. Posredovanje države v gospodarstvu je še vedno veliko. Potrebna so večja prizadevanja za večjo udeležbo pri vseživljenjskem učenju.

Hrvaška je izboljšala svojo **sposobnost za prevzem obveznosti članstva**. Določen napredek je bil dosežen na večini področij, zlasti glede usklajevanja zakonodaje. Napredek se od poglavja do poglavja zelo razlikuje. Kar zadeva splošno raven usklajevanja in upravne zmogljivosti, je treba še marsikaj storiti. Na številnih področjih je še vedno treba izpolniti kratkoročne prednostne naloge v okviru partnerstva za pristop.

Napredek na področju *prostega pretoka blaga* je delen in neenakomeren. Napredek glede novega in globalnega pristopa še ni usklajen na področju starega pristopa. Še vedno so potrebna znatna prizadevanja glede celotne zakonodaje in upravne zmogljivosti. Glede *prostega gibanja delavcev* je bil dosežen delni napredek. Glede razvoja zmogljivosti za usklajevanje sistemov socialne varnosti so potrebna precejšnja prizadevanja. Na področju *pravice ustanavljanja in svobode opravljanja storitev* je bil dosežen delni uspeh. Splošno usklajevanje je zmerno, čeprav so na nekaterih področjih še vedno potrebna precejšnja prizadevanja. Hrvaška je dosegla določen napredek na področju *prostega pretoka kapitala*. Vendar so potrebna večja prizadevanja, zlasti glede pranja denarja in postopkov za nakup nepremičnin s strani državljanov EU.

Na področju *javnih naročil* je dosežen le delni napredek. Potrebna so znatna nadaljnja prizadevanja za oblikovanje splošne strategije za usklajevanje in okrepitev institucionalne ureditve. Kar zadeva *pravo družb*, je napredek velik. Na področju računovodstva in revizij podjetij je prišlo do znatnih zakonodajnih sprememb. Usklajevanje poteka, vendar pa spremljanje in izvrševanje predpisov glede podjetij zahtevata neprekinjena prizadevanja. Določen napredek je bil dosežen glede *prava intelektualne lastnine*, zlasti njegovega izvrševanja. Vendar pa so potrebna nenehna prizadevanja.

Na področju *konkurenčne politike* Hrvaška še naprej dosega določen napredek, in sicer glede preprečevanja monopolov in državne pomoči. Vendar pa mora svoja prizadevanja okrepiti. Potrebne so pomembne nadaljnje uskladitve zakonodaje, okrepitev upravne zmogljivosti in učinkovitejša evidenca izvrševanja. Nujno je treba sprejeti uspešne načrte za prestrukturiranje v jeklarskem in ladjedelniškem sektorju. Davčne pomoči so še vedno problematične. Zadevne obveznosti v okviru stabilizacijsko-pridružitvenega sporazuma je še treba izpolniti.

Hrvaška je dosegla določen napredek na področju *finančnih storitev*, zlasti s krepitevijo usklajevanja zavarovalniške zakonodaje in ustanovitvijo integriranega organa za nadzor nebančniškega sektorja. Usklajevanje je rahlo napredovalo, toda prizadevanja je treba okrepiti.

Na področju *informacijske družbe in medijev* je bil dosežen določen napredek. Okrepila se je konkurenca na telekomunikacijskem trgu. Usklajevanje glede elektronskih komunikacij in informacijske tehnologije je rahlo napredovalo. Vendar pa je potrebna nadaljnja krepitev hrvaške agencije za telekomunikacije. Tudi na področju medijev in avdiovizualnih storitev so potrebne nadaljnje zakonodajne uskladitve.

Na področju *kmetijstva* je bil dosežen zmeren napredek, zlasti pri izvajanju programov za razvoj podeželja, politike kakovosti in ekološkega kmetovanja. Vendar pa je oblikovanje upravnih struktur za izvajanje, upravljanje in nadzor skupne kmetijske politike na začetni stopnji. Kar zadeva *ribištvo*, je Hrvaška dosegla določen napredek glede nadaljnjega usklajevanja upravljanja virov in ladjevja in nekoliko okrepila inšpekcijske službe. Potrebna so večja prizadevanja, da se odpravijo nekatere glavne vrzeli, vključno z vzpostavitvijo računalniškega registra ribiškega ladjevja, sistema za spremljanje plovil, zbiranja podatkov in okrepljenega nadzornega sistema. Uskladiti je treba tudi državne pomoči. Določen napredek je bil dosežen pri usklajevanju *veterinarske, fitosanitarne in prehrabene politike*. Vendar pa so potrebna znatna prizadevanja, vključno s sprejetjem celovite strategije za varnost hrane in potrebno okvirno zakonodajo.

Na področju *prometne politike* je bil dosežen velik napredek. Nadaljuje se usklajevanje glede cestnega, zračnega in pomorskega prometa. Vendar je treba sprejeti še drugo izvedbeno zakonodajo, potrebna pa so tudi večja prizadevanja, zlasti glede upravne zmogljivosti. Na področju *energetike* je bil tudi dosežen določen napredek, med drugim glede varnosti oskrbe z energijo ter notranjega energetskega in plinskega trga. Hrvaška je ratificirala Pogodbo o ustanovitvi Skupnosti za energijo. Vendar pa so potrebna večja prizadevanja, zlasti glede energetske učinkovitosti, jedrske varnosti in krepitve zakonodaje.

Na področju *obdavčevanja* je bil dosežen delni uspeh. Splošni napredek glede usklajevanja zakonodaje je še vedno delen. Davčno upravo je treba precej posodobiti in izboljšati medsebojno povezanost IT. Hrvaška je nekoliko napredovala na področju *gospodarske in monetarne unije*. Na splošno potekajo že obširne priprave. Vendar pa so potrebna nadaljnja prizadevanja, zlasti za zagotovitev popolne neodvisnosti centralne banke. Na celotnem področju *statistike* je Hrvaška zelo napredovala. Potrebna so nenehna prizadevanja, zlasti pa trajnostno nacionalno financiranje.

Kar zadeva *socialno politiko in zaposlovanje*, je bil uspeh le delen. Potrebna so znatna prizadevanja za okrepitev šibke upravne zmogljivosti na tem področju. Na področju *podjetniške in industrijske politike* je napredek Hrvaške neenakomeren. Medtem ko je glede poslovnega okolja in politike MSP dosežen velik napredek, ostajajo največji izzivi na področju prestrukturiranja podjetij, še zlasti v jeklarskem in ladjedelniškem sektorju. Določen napredek je bil dosežen glede vseevropskih omrežij. Določen napredek je bil dosežen tudi na področju *regionalne politike in usklajevanja strukturnih instrumentov*. Vendar pa so potrebna znatna prizadevanja za oblikovanje upravnih struktur, nujnih za izvajanje financiranja EU.

Kar zadeva *sodstvo in temeljne pravice*, je bil dosežen določen napredek. Vendar pa so glede reforme pravosodja in boja proti korupciji potrebne znatne izboljšave. Na področju temeljnih pravic bi se lahko naredilo še marsikaj. Na področju *pravice, svobode in varnosti* je Hrvaška nedvomno napredovala, zlasti glede upravljanja meja, vizumske politike in azila. Vendar pa je treba akcijski načrt za usklajeno upravljanje meja posodobiti ter nadgraditi opremo. Potrebna so znatna in trajnostna prizadevanja za okrepitev izvrševanja in upravne zmogljivosti, zlasti glede organiziranega kriminala.

V poglavjih *znanost in raziskave* ter *izobraževanje in kultura* je bil dosežen zmeren nadaljnji napredek. V obeh primerih je bila dosežena dobra splošna raven priprav. Na področju *okolja* je Hrvaška na splošno zelo napredovala, zlasti glede zraka in vode, varstva narave, kemikalij in gensko spremenjenih organizmov. Vendar pa so zaradi obsega in kompleksnosti tega poglavja še vedno potrebna velika prizadevanja. Upravna zmogljivost je šibka, strategij za financiranje nujno potrebnih pomembnih naložb pa primanjkuje. Na področju *varstva potrošnikov in zdravja* je Hrvaška le delno napredovala. Potrebne so še mnoge uskladitve zakonodaje, nadzor trga pa je še daleč od standardov EU.

Na področju *carinske unije* je Hrvaška nekoliko napredovala, zlasti z nadaljnjim usklajevanjem carinskih postopkov in carinskega varstva pravic intelektualne lastnine. Vendar pa je potrebna znatna krepitev upravne zmogljivosti in medsebojne povezanosti IT. Na področju *zunanjih odnosov* je Hrvaška dosegla določen uspeh. Kar zadeva *zunanjo, varnostno in obrambno politiko*, se napredek nadaljuje. Hrvaška nadaljuje s sistematičnim usklajevanjem z deklaracijami EU in drugimi instrumenti SZVP.

Določen napredek je bil dosežen na področju *finančnega nadzora*, zlasti glede notranjega nadzora javnih financ, zunanje revizije in zaščite evra pred ponarejanjem. Vendar pa je potrebno več zmogljivosti za notranjo revizijo in finančno poslovanje. Strukture za zaščito finančnih interesov EU morajo začeti delovati. Na področju *finančnih in proračunskih določb* ni bilo posebnega napredka.

Nekdanja jugoslovanska republika Makedonija

Kot je navedeno v lanskoletnem mnenju o prošnji Nekdanje jugoslovanske republike Makedonije za članstvo, je ta na dobri poti, da izpolni **politična merila**. Vendar pa se je leta 2006 hitrost reform zmanjšala, zato mora država svoja prizadevanja okrepiti. Kratkoročne politične prednostne naloge evropskega partnerstva so bile le delno obravnavane.

Neprekinjeno izvajanje Ohridskega okvirnega sporazuma je prispevalo k stabilnosti v državi in utrjevanju **demokracije in pravne države**. Da se doseže nadaljnji napredek, si morajo vse politične stranke prizadevati za doseg soglasja, v celoti usklajenega z določbami in duhom Sporazuma.

Nekdanja jugoslovanska republika Makedonija je dosegla napredek na področju krepitve volilnega postopka, in sicer v okviru priprav na julijske *parlamentarne* volitve. Pravni in institucionalni okvir za volitve je bil reformiran v skladu s priporočili ODIHR in ključno prednostno nalogo evropskega partnerstva. Julija je bil volilni postopek izveden v glavnem v skladu z mednarodnimi standardi. Vendar pa je bilo pred in med volitvami še vedno nekaj nepravilnosti. Potrebna bodo velika prizadevanja za zagotovitev, da bodo pri naslednjih volitvah standardi v celoti izpolnjeni. Za zagotovitev pravičnega delovanja institucij je potreben konstruktiven dialog, zlasti v parlamentu, med vsemi političnimi strankami v vladi in opoziciji.

Kar zadeva *reformo javne uprave*, se je zakon o javnih uslužbencih iz leta 2000 izvajal naprej. Storjeni so bili ukrepi za izboljšanje upravljanja uprave in preglednosti javnega odločanja. Postopek decentralizacije je napredoval, javne storitve pa so se začela izboljševati. Za rešitev preostalih izzivov je potrebna nenehna velika zavezanost vlade in občin. Vendar pa na zaposlovanja in odpustitve v upravi še vedno vpliva politika. Po menjavi vlade je v upravi prišlo do obsežnih sprememb. Okrepiti je treba neodvisnost in profesionalizem uprave ter upravno zmogljivost.

Začela se je pomembna reforma *pravosodnega sistema*, kakor zahteva evropsko partnerstvo. Ustavni in pravni okvir za neodvisno in učinkovito sodstvo je zdaj v glavnem vpeljan. Uspešno izvajanje reforme je še vedno glavni izziv in ključna prednostna naloga evropskega partnerstva, kar bo zahtevalo nenehna prizadevanja in trajne dosežke. Potrebni so še nadaljnji ukrepi, da se v vsej državi zagotovi učinkovita pravna država. Po zamudah, ki so upočasnile reforme v policiji, je bila s sprejetjem novega zakona o policiji izpolnjena ključna prednostna naloga evropskega partnerstva. Za zagotovitev gladkega izvajanja tega zakona je potrebno konstruktivno sodelovanje med vlado in opozicijo.

Pravni in institucionalni okvir za *boj proti korupciji* je bil okrepljen. Izboljšala sta se sodelovanje in usklajevanje med organi, ki so s tem povezani. Vendar pa je korupcija še vedno zelo razširjena. Mnoge domnevne primere korupcije je treba še raziskati. Za krepitev prizadevanja sta potrebna popolno izvajanje zakonodaje in močna politična volja.

Kar zadeva *človekove pravice in zaščito manjšin*, se je izvajanje Ohridskega sporazuma nadaljevalo. Na splošno se medetnični odnosi še naprej izboljšujejo. Vendar so na številnih področjih potrebna še znatna prizadevanja. S spremembo kazenskega zakonika so bile odpravljene zaporne kazni za obrekovanje. Treba je okrepiti mehanizme za preiskovanje zlorab zapornikov, med drugim tudi s sodelovanjem med varuhom človekovih pravic in ministrstvom za notranje zadeve. Ker ni ustreznega pravnega okvira, še vedno prihaja do telefonskega prisluškovanja. Potrebna so nadaljnja prizadevanja za razvijanje zaupanja med etničnimi skupnostmi. Zastopanost različnih skupnosti v javni upravi je neenakomerna. Določen napredek je bil dosežen pri izvajanju akcijskih načrtov v okviru Desetletja vključevanja Romov 2005–2015. Vendar pa so razmere v romski skupnosti še vedno zaskrbljujoče.

Kar zadeva *regionalna vprašanja in mednarodne obveznosti*, Nekdanja jugoslovanska republika Makedonija še vedno v celoti sodeluje z Mednarodnim kazenskim sodiščem za nekdanjo Jugoslavijo. Nadaljnji napredek pri reformi sodstva je bistvenega pomena za pripravo na prenos zadev, ki jih bo vrnilo MKSJ. Država ima še vedno konstruktivno stališče glede pogovorov o statusu Kosova. Dvostranski sporazum o nepredaji z Združenimi državami Amerike še vedno ni usklajen z zadevnimi vodilnimi načeli EU, ki zadevajo ureditve med državo podpisnico Rimskega statuta Mednarodnega kazenskega sodišča in ZDA.

Nekdanja jugoslovanska republika Makedonija je še naprej aktivna partnerica na področju regionalnega sodelovanja. Dvostranski odnosi s sosedami so se razvili, vendar vprašanje imena ostaja odprto, saj glede tega ni napredka. Potrebna so ponovna prizadevanja s konstruktivnim pristopom, da se pod pokroviteljstvom organov ZN z Grčijo poišče dogovorjena in obojestransko sprejemljiva rešitev vprašanja imena ter tako prispeva k regionalnem sodelovanju in dobrim sosedskim odnosom.

Kar zadeva **gospodarska merila**, je Nekdanja jugoslovanska republika Makedonija dobro napredovala glede oblikovanja delujočega tržnega gospodarstva. Potrebni so neprekinjena stabilizacija in prizadevanja za reforme, da bo država v srednjeročnem obdobju kos konkurenčnemu pritisku in tržnim silam znotraj Unije.

Država je ohranila splošno soglasje o bistvenih elementih gospodarske politike. Zaradi zdrave kombinacije različnih politik se makroekonomska stabilnost in predvidljivost še naprej večata. Inflacija je ostala pod nadzorom. Računi javnega sektorja so blizu ravnovesja, razmeroma nizka stopnja dolga javnega sektorja pa se je še znižala. Liberalizacija cen in trgovine je v glavnem končana, privatizacija državnih podjetij pa se **nadaljuje. Ovire pri vstopu na trg in**

izstopu z njega so se zmanjšale s poenostavitvijo in pospešitvijo stečajev ter postopki za registracijo podjetij, kar je v skladu s ključno prednostno nalogo evropskega partnerstva. Izboljšala se je stabilnost finančnega sektorja. Poleg tega so bili sprejeti ukrepi za izboljšanje kakovosti človeškega kapitala in posodobitev infrastrukture v državi. Neposredne tuje naložbe so se bistveno povečale, v glavnem zaradi prizadevanj za privatizacijo. Gospodarska povezanost z EU je zelo napredovala.

Vendar pa delovanje tržnega gospodarstva še vedno ovirajo institucionalne pomanjkljivosti, kot so počasnost upravnih postopkov, korupcija, odvečna birokracija in nizka stopnja pravne varnosti. Pomanjkljivosti sodstva še vedno povzročajo zastoje in preprečujejo hitre izboljšave poslovnega okolja. Poleg tega trgi dela in finančni trgi še vedno slabo delujejo, kar ovira zmanjšanje posebno visoke brezposelnosti in zagotavljanje posojil za podjetja. Izobraževalni sistem ne odraža dovolj potreb države. Zaradi teh dejavnikov je gospodarska rast zmerna. Znatno obsego sive ekonomije še vedno zelo izkrivlja gospodarstvo. Blagovna struktura izvoza je zelo zgoščena.

Država si še naprej prizadeva za izboljšanje svoje **sposobnosti za prevzem obveznosti članstva**. Država se še vedno spoprijema z velikimi izzivi pri izvajanju in učinkovitem izvrševanju zakonodaje. Glede izpolnjevanja kratkoročnih prednostnih nalog evropskega partnerstva je bil dosežen določen napredek.

Na področju *prostega pretoka blaga* je bil dosežen določen napredek glede horizontalnih ukrepov. Vendar pa je treba večino sektorskega pravnega reda Skupnosti še prenesti v nacionalno zakonodajo in izvajati. Na področju *prostega gibanja delavcev* je bil dosežen delni napredek, priprave pa so na začetni stopnji. Na področju *pravice ustanavljanja in svobode opravljanja storitev* ni napredka. Potrebna so nadaljnja prizadevanja za uskladitev s pravnim redom Skupnosti. Na področju *prostega pretoka kapitala* je bil dosežen določen napredek, zlasti glede plačilnih sistemov. Vendar pa so potrebna nadaljnja prizadevanja. Okrepiti je treba predvsem pravni in institucionalni okvir glede pranja denarja.

Velik napredek je bil dosežen na področju *javnih naročil*, saj je oblikovana podlaga za razvoj učinkovitega sistema za javna naročila. Vendar pa bodo potrebna še nadaljnja prizadevanja, zlasti pri vzpostavljanju sistema učinkovitih pravnih sredstev. Viden napredek je bil dosežen na področju *prava družb*, zlasti z oblikovanjem sistema „vse na enem mestu“ za registracijo podjetja, kakor je zahtevalo evropsko partnerstvo. Za zagotovitev učinkovitega izvajanja sprejetih pravil so potrebna nadaljnja prizadevanja. Glede *prava intelektualne lastnine* je bil dosežen določen napredek, zlasti na področju pravic industrijske lastnine. Vendar pa je treba pospešiti prizadevanja, da se skladno z obveznostmi SPS okrepijo zmogljivost izvrševanja, upravne strukture in politična volja za boj proti piratstvu in ponarejanju. Priprave na usklajevanje s pravnim redom Skupnosti so še na začetni stopnji.

Na področju *konkurence* se lahko zabeleži določen napredek, ki je v glavnem omejen na pravni okvir. Za veliko učinkovitejše izvajanje obstoječe zakonodaje, zlasti glede delovanja Komisije za zaščito konkurence, so potrebna znatna prizadevanja.

Določen napredek je bil dosežen na področju *finančnih storitev*, saj si država v različnih sektorjih še naprej prizadeva za uskladitev svoje nacionalne zakonodaje s standardi EU. Vendar pa nekaj pomanjkljivosti še vedno obstaja, zlasti glede standardov nadzora v bančniškem in zavarovalniškem sektorju.

V nekaterih delih področja *informacijske družbe in medijev* je viden napredek. Na področju elektronskih komunikacij in informacijske tehnologije ter v avdiovizualnem sektorju je usklajevanje zakonodaje potekalo še naprej. Vendar pa je potreben napredek pri liberalizaciji telekomunikacijskega trga, tako da bo z zagotovitvijo načela nediskriminacije med operaterji in neodvisnosti urada za upravljanje prekinjena kršitev stabilizacijsko-pridružitvenega sporazuma in izpolnjena ključna prednostna naloga evropskega partnerstva.

Na področju *kmetijstva in razvoja podeželja* je bil dosežen določen napredek. Usklajevanje se je začelo, a je še na začetni stopnji. V delih področja *varnosti hrane ter veterinarske in fitosanitarne politike* je bil dosežen napredek. Vendar pa uzakonitev in izvajanje zakonodaje, ki jo je treba uskladiti s pravnim redom Skupnosti, zamuja. Na področju *ribištva* so priprave na uskladitev s pravnim redom Skupnosti, kjer je to potrebno, na začetni stopnji.

V nekaterih delih področja *prometne politike* je bil dosežen velik napredek. Vendar pa so za uskladitev in okrepitev upravne zmogljivost v vseh prometnih sektorjih potrebna znatna prizadevanja. V delu energetskega sektorja je bil dosežen viden napredek. Sprejetje izvedbene zakonodaje je prednostna naloga, zlasti zaradi obveznosti v okviru Pogodbe o ustanovitvi Skupnosti za energijo, ki jo je Nekdanja jugoslovanska republika Makedonija podpisala maja 2006.

Na področju *obdavčevanja* je bil dosežen napredek pri usklajevanju zakonodaje. Vendar pa bodo potrebna velika prizadevanja za nadaljnje usklajevanje zakonodaje, zagotovitev njenega učinkovitega izvajanja in okrepitev upravne zmogljivosti na področju pobiranja davkov.

Na področju *gospodarske in monetarne politike* je bil dosežen le delni napredek. Vendar pa priprave na splošno dobro napredujejo. Na področju *statistike* je bil dosežen določen napredek. Potrebne so nadaljnje uskladitve s pravnim redom Skupnosti, upravno zmogljivost pa je treba znatno okrepiti.

Na področju *socialne politike in zaposlovanja* je bil dosežen viden napredek, zlasti glede delovne zakonodaje in zakonodaje v zvezi z enakimi možnostmi. Vendar pa je treba prenesti še velik del pravnega reda Skupnosti, zlasti na področju zdravja in varnosti pri delu, potrebna pa so tudi velika prizadevanja glede politike zaposlovanja, da se izboljšajo težavne razmere na trgu dela. Na področju *podjetniške in industrijske politike* je bil dosežen delni napredek. Država še vedno nima industrijskih, tehnoloških in inovacijskih strategij, za razvoj instrumentov in sektorskih politik pa so potrebna nadaljnja prizadevanja. Nekdanja jugoslovanska republika Makedonija sodeluje pri regionalnih pobudah glede vseevropskih omrežij. Potreba po trajnostnem finančnem vlaganju še vedno ovira posodobitev infrastrukture. Na področju *regionalne politike in usklajevanje strukturnih instrumentov* je bil dosežen delni napredek. Potrebna bodo velika prizadevanja, da se uskladi zakonodaja s področja regionalnega razvoja ter da se okrepi institucionalni okvir in upravna zmogljivost.

Na področju *sodstva in temeljnih pravic* sta bila spremenjena ustava in pravni okvir, tako da se je omogočilo izvajanje reforme sodstva. Določen napredek je bil dosežen glede pravnega in institucionalnega okvira za boj proti korupciji. Vendar pa je izboljšanje neodvisnosti in učinkovitosti sodstva še vedno glavni izziv, za boj proti korupciji pa je potrebna zelo močna politična volja. Na področju temeljnih pravic bi se lahko naredilo še marsikaj. Razmere na področju varstva osebnih podatkov so še vedno zaskrbljujoče. V nekaterih delih področja *pravice, svobode in varnosti* je bil dosežen napredek, zlasti glede migracijske in vizumske politike ter upravljanja meja. Potrebno je nadaljnje izvajanje strategije za upravljanje meja. Na področju pravosodnega in policijskega sodelovanja ter boja proti organiziranemu

kriminalu in mamilom je bil uspeh bolj omejen. Potrebna so znatna in trajna prizadevanja za krepitev izvrševanja in upravne zmogljivosti.

Na področju *znanosti in raziskav* je Nekdanja jugoslovanska republika Makedonija začela pripravljati celovitejšo politiko. Na področju *izobraževanja in kulture* je bil dosežen napredek. Kar zadeva *okolje*, je bil dosežen določen napredek za krepitev zakonodajnega okvira. Vendar pa so priprave na uskladitev s pravnim redom Skupnosti v tem poglavju na začetni stopnji, potrebna pa bodo zelo velika prizadevanja, da se zagotovita izvajanje in uveljavljanje zakonodaje. Kar zadeva *varstvo potrošnikov in zdravja*, je bil dosežen določen napredek glede zakonodaje, zlasti na področju ukrepov, povezanih z varnostjo. Potrebne so nadaljnje uskladitve zakonodaje, pa tudi trajnostna prizadevanja za vzpostavitev delujočega sistema varstva potrošnikov in zdravja v vsej državi.

Na področju *carinske unije* je bil dosežen precejšen napredek glede zakonodaje. V skladu s ključno prednostno nalogo evropskega partnerstva so bile odpravljene takse, s katerimi se je kršilo SPS. Vendar pa bodo za uveljavljanje zakonodaje potrebne nadaljnje krepitve upravne zmogljivosti v smislu osebja, IT in druge opreme.

Na nekaterih področjih *zunanjih odnosov* je bil dosežen napredek, zlasti glede blaga z dvojno rabo in regionalnega povezovanja v okviru pobude CEFTA. V nekaterih delih področja *zunanje, varnostne in obrambne politike* je bil dosežen napredek. Potrebne bodo nadaljnje uskladitve, zlasti glede mednarodnih omejevalnih ukrepov.

Na področju *finančnega nadzora* je bil dosežen napredek glede zakonodaje. Vendar pa bodo potrebna znatna prizadevanja, zlasti za krepitev notranjega nadzora javnih financ, zunanje revizije in zmogljivosti za boj proti goljufijam. Na področju *finančnih in proračunskih določb* je bil dosežen le delni uspeh. Vendar pa so osnovna načela in institucije vpeljani.

Črna gora

Kar zadeva **politična merila**, je Črna gora dosegla določen napredek. Na splošno je obravnavala ključne prednostne naloge evropskega partnerstva, toda znatne rezultate je še vedno treba doseči.

Črna gora je v skladu z zahtevami ustavne listine in priporočili Evropske unije gladko vodila splošni postopek s ciljem osamosvojitve, vključno z organizacijo in vodenjem referendumu 21. maja 2006. Črna gora vpeljuje pravno in institucionalno ureditev, kakor zahtevajo njene nove pristojnosti neodvisne države. Sprejeti bo morala zlasti novo ustavo. Ustava mora biti v skladu z evropskimi standardi in sprejeta s splošnim soglasjem. Črna gora bo morala tudi podpisati in ratificirati mednarodne sporazume, katerih podpisnica je bila Državna skupnost Srbija in Črna gora.

Kar zadeva **demokracijo in pravno državo**, so bile parlamentarne *volitve* 10. septembra 2006 izvedene v skladu z mednarodnimi standardi.

Vlada in parlament sta si nenehno prizadevala za večjo učinkovitost. Vlada je vzpostavila usklajevalne mehanizme na ključnih področjih svojega delovanja. Parlament je sprejel nov poslovnik. Začeli so nastajati elementi za doseg političnega soglasja glede najpomembnejših odločitev, vključno z evropsko integracijo. Ta proces, za katerega si je treba zavzeto prizadevati, se mora odražati zlasti v delu parlamenta.

Napredek pri vzpostavitvi zakonodajnega okvira za reformo *javne uprave* se nadaljuje, vpeljan pa je tudi nov sistem zaposlovanja. Usposabljanje javnih uslužbencev je bilo izboljšano. Vendar pa javna uprava še vedno trpi zaradi hudih pomanjkljivosti. V skladu s ključno prednostno nalogo evropskega partnerstva je treba v celoti zagotoviti depolitizacijo in profesionalizem.

Splošna krepitev *pravosodnega sistema* se nadaljuje. To je ključna prednostna naloga evropskega partnerstva. Sprejetje zakona o usposabljanju na področju pravosodja in vzpostavitev državnega centra za izobraževanje na področju pravosodja sta koraka v pravo smer. Vendar pa še vedno obstajajo težave z učinkovitostjo in neodvisnostjo v praksi. Nastajajočemu soglasju o reformah pravosodja morajo slediti konkretni ukrepi glede izvajanja, načrte pa je treba kmalu zaključiti in uskladiti z dodelitvijo ustreznih sredstev. Zaposlovanje in napredovanje sodnikov in tožilcev je treba depolitizirati, saj morata temeljiti na profesionalnih in nepristranskih merilih.

Povečala se je pripravljenost za napredek na področju *boja proti korupciji*, zlasti s sprejetjem številnih dokumentov o načrtovanju s strani vlade in izboljšanim poročanjem. Direktorat za boj proti korupciji je začel pošiljati zadeve pristojnim organom. Vendar pa je korupcija v Črni gori še vedno zelo razširjena, splošna pravna in institucionalna ureditev pa vsebuje vrzeli, ki omogočajo korupcijo in omejujejo zmožnost države, da le-to učinkovito preprečuje in kazensko preganja. Parlamentu ni uspelo spremeniti zakona o nezdružljivosti funkcij, ki ga je treba trajnostno pregledovati in zavzeto uveljavljati.

Na področju *človekovih pravic in zaščite manjšin* je Črna gora na začetni stopnji postopka vpeljevanja pravne in institucionalne ureditve, ki sledi osamosvojitvi. V naslednjem obdobju je treba posebno pozornost posvetiti ustavnim jamstvom za človekove pravice in pravice manjšin, vključno z zaporniki, svobodo veroizpovedi, nediskriminacijo ter položajem Romov in beguncev. Okrepiti je treba neodvisnost in profesionalizem medijev, zakon o dostopu do informacij pa je treba bolj zavzeto izvajati. Ohraniti je treba neodvisnost radiotelevizije.

Kar zadeva *regionalna vprašanja in mednarodne obveznosti*, je *sodelovanje z MKSJ* trenutno zadovoljivo, kar je v skladu s ključno prednostno nalogo evropskega partnerstva. To je treba ohraniti. Preiskava v zvezi s primerom izginotja številnih bosanskih beguncev leta 1992, ki trenutno poteka, je zaskrbljujoča. Črna gora je zavzeta partnerica *regionalnega sodelovanja*. Je aktivna udeleženka regionalnih pobud, na primer na področju letalstva, prometne infrastrukture in energetike. Je v dobrih odnosih s sosednjimi državami. Gladko reševanje odprtih vprašanj s Srbijo po osamosvojitvi je prispevalo k regionalni stabilnosti. Črna gora je ohranila konstruktiven pristop do vprašanja Kosova, ki je ključna prednostna naloga v okviru evropskega partnerstva.

Kar zadeva *gospodarska merila*, je Črna gora dosegla določen napredek pri vzpostavljanju delujočega tržnega gospodarstva. Spodbujati je treba tudi nadaljnja prizadevanja za reformo, da bo država kos pritisku konkurence in tržnim silam znotraj Unije.

Država je ohranila splošno soglasje o bistvenih elementih gospodarskih politik. Makroekonomska stabilnost se krepi. Zlasti se večja gospodarska rast, inflacija pa je ostala obvladljiva. Javni dolg se je zmanjšal, proračunski prihodki pa so se še povečali. Neposredne tuje naložbe so še vedno močne. Liberalizacija cen je skoraj končana. Program privatizacije je dobro napredoval, registracija podjetij pa se je še poenostavila. Zmogljivost sodstva za reševanje trgovinskih sporov se je izboljšala. Finančno posredništvo se je poglobilo, prestrukturiranje mrežnih industrij pa poteka.

Vendar pa je gospodarska rast še vedno odvisna od maloštevilnih ključnih sektorjev in podjetij. Zunanja neravnovesja so se povečala. Trg dela je še vedno tog, brezposelnost pa visoka. Sistem finančne revizije za notranji in zunanji nadzor je treba izboljšati. Poslovno okolje še vedno ovira zakonodajno okolje, in sicer tudi na ravni občin. Naložbe v infrastrukturo so na nizki ravni. Dolgovi in zaostala plačila, ki jih nekatera javna podjetja dolgujejo vladi, so zelo veliki. Okrepiti je treba strukturo državne pomoči. Vzpostaviti je treba sistem predhodnega nadzora vseh novih ukrepov pomoči. Javna podjetja še vedno čakajo na nadaljnje prestrukturiranje, privatizacijski načrt pa je le delno zaključen. Trgovinska odprtost in povezanost z EU sta se v zadnjem času povečali, a sta še vedno na dokaj skromni ravni. Privatizacijski postopki morajo biti učinkoviti in pošteni.

Črna gora je dosegla določen napredek pri usklajevanju svoje zakonodaje in politik z **evropskimi standardi** na večini področij, napredovala pa je tudi pri krepitvi svoje upravne zmogljivosti, zlasti pri usklajevanju zadev evropskega povezovanja, med katere spadajo tudi pogajanja o SPS. Vendar pa je to še vedno na začetni stopnji priprav, za zaključek zakonodajnega postopka in izvajanje pa je treba dodeliti še precej sredstev.

Kar zadeva **notranji trg**, je Črna gora začela zakonodajne in upravne priprave za popoln prevzem novih pristojnosti na področju standardizacije, certificiranja, meroslovja, nadzora trga in pravic intelektualne lastnine. Varstvo potrošnikov in zdravja, vključno z veterinarskim nadzorom, nadzorom ribištva in fitosanitarnim nadzorom, je tudi še na začetni stopnji priprav. Izboljšati je treba krepitev izvajanja zakonodaje o pravicah intelektualne lastnine. Črna gora bo morala tudi skleniti vse mednarodne sporazume na tem področju, katerih podpisnica je bila Državna skupnost. .

Napredek je bil dosežen na področju *storitev, pravice ustanavljanja in prostega pretoka kapitala*.

Carinska reforma je napredovala, toda še vedno so velike težave na področju pravnega okvira in izvajanja pravil porekla. Prilagoditev standardom EU na tem področju je bistvenega pomena za zaključek in poznejše izvajanje stabilizacijsko-pridružitvenega sporazuma. Nedavno odprtje brezcarinskih prodajal na državnih mejah je zaskrbljujoče, saj povečuje tveganje za tihotapljenje. Prizadevati si je treba za reforme na področju obdavčevanja.

Na področju *konkurence* je bil dosežen določen napredek. Vendar pa je potreben nadaljnji napredek pri vzpostavitvi operativne neodvisnosti, zagotavljanju sredstev za organ, pristojen za konkurenco, in pripravah na oblikovanje in izvajanje pravnega okvira za državne pomoči. Na področju *javnih naročil* je bil dosežen določen napredek, spremenjena zakonodaja in sekundarna zakonodaja, ki se trenutno pripravljata, pa naj bi okrepili učinkovitost zadevnih organov. Vendar pa je splošno izvajanje zakonodaje o javnih naročilih nezadovoljivo in ga je treba izboljšati. Za izvajanje SPS je nujno potreben napredek na vseh teh področjih. Glede *politik zaposlovanja* je bil dosežen delni napredek. Brezposelnost je v Črni gori še vedno velik problem, zadevni ukrepi pa ne ustrezajo potrebam ter znanju in spretnostim. Prenesti je treba še velik del pravnega reda Skupnosti, zlasti na področju zdravja in varnosti pri delu ter enakosti med spoloma. Tekoče reforme na področju *izobraževanja* pomenijo, da vključitev v evropsko področje visokošolskega izobraževanja v skladu z Bolonjskim procesom poteka. Vendar pa so še vedno potrebna znatna prizadevanja za razvoj znanj in spretnosti, ki bodo v skladu z zahtevami gospodarstva.

Kar zadeva *sektorske politike*, je Črna gora dosegla skromen napredek pri izvajanju prednostnih nalog evropskega partnerstva na področju industrije in MSP. Vendar pa je Črna gora glede racionalizacije sistemov izdajanja dovoljenj le malo napredovala. Poslovno okolje je treba izboljšati s poenostavitvijo upravnih postopkov. Jeklarski sektor je treba prestrukturirati, da se dosežeta zmožnost preživetja in konkurenčnost.

Na področju *kmetijstva* je bil dosežen določen napredek. Vlada je sprejela strategije za razvoj kmetijstva in ribištvo ter jih dala v javno razpravo. Črna gora je oblikovala načrte za razvoj veterinarskega sektorja. Na splošno je bil ob podpori EU na področju reform in dodelitve proračunskih sredstev dosežen zmeren napredek. Vendar pa je izvajanje še vedno pod evropskimi standardi in ga je treba izboljšati.

Priprave na področju *okolja* so še vedno na začetni stopnji. Strateški in zakonodajni dokumenti so bili sprejeti, toda upravno zmogljivost organov upravljanja in nadzora v zvezi z okoljem je treba bistveno okrepiti.

Kar zadeva *promet in energetiko*, je bil dosežen določen napredek. Črna gora aktivno sodeluje v regionalnih prometnih omrežjih in temu ustrezno odloča o svojih prednostnih nalogah. Glede sprejetja zakona o cestnem prometu je bil dosežen napredek. Kar zadeva energetiko, je bil dosežen napredek, zlasti na področju prestrukturiranja elektroenergetskega in plinskega sektorja ter spodbujanja energetske učinkovitosti. Črna gora je ratificirala Pogodbo o ustanovitvi Skupnosti za energijo.

Na področju *notranjega nadzora javnih financ* in zunanje *revizije* je bil dosežen napredek. Državni revizijski organ je napredoval pri krepitvi svoje zmogljivosti. Vendar pa bo morala Črna gora znatno izboljšati svoj sistem notranjega in zunanjega nadzora, državni revizijski organ pa je treba nadgraditi v vrhovno revizijsko institucijo, ki bo imela ustavna jamstva in bo v skladu z najboljšo prakso EU.

Na področju *statistike* je bil določen napredek dosežen glede vzpostavitve nacionalnega statističnega sistema v Črni gori. Vendar pa je splošna kakovost statistike še vedno na nizki ravni. Statistični urad Črne gore in druge dele nacionalnega statističnega sistema je treba precej izboljšati, da bodo lahko v skladu s standardi EU izvajali obveznosti ter pravočasno dostavljali zanesljive in točne statistične podatke.

Na področju *pravice, svobode in varnosti* je bil dosežen določen napredek glede *upravljanja meja*. Črna gora je po osamosvojitvi v celoti prevzela obveznosti na področju *vizumske politike, azila in migracije*. Začele so se priprave za vpeljavo pravnega in institucionalnega okvira, potrebnega za izvajanje.

Na področju *boja proti pranju denarja* je bil dosežen določen napredek. Direktorat za boj proti pranju denarja, ki deluje kot enota finančnega nadzora, je izboljšal svoje sodelovanje z organi pregona in sosednjimi državami. Vendar pa je treba bistveno okrepiti sodelovanje in izmenjavo informacij.

Na področju *boja proti mamilom* je bil dosežen določen napredek. Črna gora je tranzitna država za trgovanje z mamili, uporaba drog pa narašča.

Glede splošnega prestrukturiranja *policije* je bil dosežen določen napredek. Vendar pa so viri in sredstva, ki jih ima policija na voljo, zlasti na področju boja proti organiziranemu kriminalu, še vedno neustrezna.

Črna gora je dosegla določen napredek glede *boja proti organiziranemu kriminalu*. Akcijski načrt za izvajanje strategije za boj proti korupciji in organiziranemu kriminalu je bil sprejet avgusta 2006. Slediti bi mu morala izboljšava izvedbene zmogljivosti organov pregona. Določen napredek je bil dosežen na področju *boja proti trgovanju z ljudmi*. Ustanovljeno je bilo zavetišče za žrtve, ki se financira iz javnih sredstev. Napredujejo priprave za pripravo zakona o varstvu osebnih podatkov, ki je ključna zahteva SPS. Razmere na področju varstva osebnih podatkov so še vedno zaskrbljujoče. Črna gora izboljšuje svojo zmogljivost na področju boja proti *terorizmu*.

Srbija

Kar zadeva **politična merila**, je Srbija napredovala v skladu z evropskim partnerstvom. Vendar pa je treba številne izzive še obravnavati. Srbija zlasti še ni izpolnila svojih mednarodnih obveznosti glede polnega sodelovanja z MKSJ, ki je pogoj za nadaljevanje pogajanj o stabilizacijsko-pridružitvenem sporazumu.

Kar zadeva **demokracijo in pravno državo**, je Srbija po osamosvojitvi Črne gore v skladu z ustavno listino Državne skupnosti postala država naslednica Državne skupnosti Srbije in Črne gore. Organi so ob tem postopku ravnali odgovorno. Sodelovanje med obema republikama poteka gladko. Srbija je prevzela politike in institucije Državne skupnosti. Ta postopek še ni v celoti zaključen.

Sprejetje nove *ustave* je dobrodošel napredek. Vendar pa so zaskrbljujoča nekatera področja, povezana predvsem z neodvisnostjo sodstva. Ustavni okvir je treba dobro razviti in izvajati ter tako okrepiti demokracijo in pravno državo ter v prihodnosti zagotoviti skladnost s članstvom EU. O prihodnjem statusu Kosova bo odločil politični proces, ki bo ustanovljen v skladu z Resolucijo VSZN št. 1244.

Srbski *parlament* je še vedno zelo dejaven na področju zakonodaje. Postal je preglednejši in bolj odprt za javnost. Pregled njegovega poslovnika je dobrodošel. Vendar pa so se v njegovem delovanju pokazale določene pomanjkljivosti. Zlasti nekateri člani parlamenta so bili na sporen način prikrajšani za svoj mandat. Dejavnosti *vlade* so postale preglednejše. Urad za evropska povezovanja še naprej dobro opravlja svoje delo, zlasti glede akcijskega načrta za izvajanje evropskega partnerstva. Vendar pa je znotraj vlade še vedno premalo usklajevanja. Zmogljivosti in sredstva različnih resornih ministrstev za reševanje vprašanj evropskega povezovanja se še vedno zelo razlikujejo.

Kar zadeva *reformo javne uprave*, ki je ključna prednostna naloga evropskega partnerstva, je bil dosežen nadaljnji napredek glede oblikovanja pravnega okvira za državno upravo. To je zdaj v skladu s splošnimi evropskimi standardi. Srbija ima na številnih področjih dobro upravno zmogljivost. To zmogljivost je treba še naprej razvijati po vsej upravi. Parlament še ni imenoval varuha človekovih pravic, kakor to zahteva zadevni zakon.

Reforma *vojske* se je nadaljevala, toda s težavami in odporom nekaterih elementov znotraj nje. Civilni nadzor vojske, ki je ključna prednostna naloga evropskega partnerstva, je še vedno nezadosten. Nova ustava in popravljeni poslovnik parlamenta določata osnove za učinkovitejši civilni nadzor.

Sprejeta je bila strategija reforme *pravosodja* in začelo se je njeno izvajanje. Vendar pa je neodvisnost sodstva, ki je omenjena v ključni prednostni nalogi evropskega partnerstva, še vedno pod političnim vplivom. Med pozitivne trende bi lahko štelo pospeševanje sodnih postopkov na gospodarskih sodiščih. Toda učinkovitost upravljanja pravosodja kljub temu ni zadovoljiva. Ustanovitev upravnih in pritožbenih sodišč je bila spet preložena.

Sprejeta sta bila nacionalna strategija in zadevni akcijski načrt za *boj proti korupciji*. V nekaterih sektorjih so bili doseženi otipljivi rezultati. Vendar pa je korupcija še vedno zaskrbljujoča. Vpeljati je treba jasno in učinkovito institucionalno ureditev.

Kar zadeva *človekove pravice in zaščito manjšin*, se razmere na področju človekovih pravic na splošno še naprej izboljšujejo. Ministrstvo Državne skupnosti za človeške pravice in pravice manjšin je nadomestil urad, ki deluje v okviru predsednika vlade. Vendar pa je treba učinkovitost urada še preveriti. Novi zakon o cerkvah in verskih organizacijah ne zagotavlja enake obravnave različnih verskih skupin. Še vedno ni celovitega protidiskriminacijskega zakona, potrebni pa so nadaljnji ukrepi za spodbujanje strpnosti. Potrebni so tudi nadaljnji ukrepi za preprečevanje mučenja. Vprašanje vračanja premoženja je še vedno nerešeno.

Storjeni so bili ukrepi za spodbujanje udeležbe članov *manjšin* v izobraževalnem sistemu in njihove zastopanosti v javni upravi. Na področju informacij v jezikih manjšin pa so še težave. Medetnične razmere v Vojvodini se še naprej izboljšujejo. Razmere v južni Srbiji so še vedno napete. V bosenski skupnosti v Sandžaku je prišlo do zapletov. Vlada je sprejela številne akcijske načrte glede Romov. Vendar pa so njihove razmere še vedno negotove. Lokalno povezovanje beguncev, zlasti najbolj ranljivih, je še vedno težko.

Kar zadeva *regionalna vprašanja in mednarodne obveznosti*, si Srbija še vedno prizadeva v okviru *regionalnega* sodelovanja in za izvajanje politik, katerih cilj je izboljšanje odnosov z njenimi sosedami. Glede regionalnega sodelovanja na področju letalstva, prometne infrastrukture in energetike je bil dosežen napredek. Srbija še ni izpolnila svojih mednarodnih obveznosti glede polnega sodelovanja z MKSJ, ki je ključna prednostna naloga evropskega partnerstva. Srbski organi sodelujejo v političnih pogovorih o prihodnjem statusu Kosova, ki so se začela leta 2005 pod okriljem ZN. Vendar pa Beograd kosovskim Srbom skuša preprečiti udeležbo v začasnih institucijah samouprave. Srbija mora zavzeti konstruktiven pristop, ki bo v skladu s ključno prednostno nalogo evropskega partnerstva.

Kar zadeva **gospodarska merila**, je Srbija dosegla viden napredek pri vzpostavljanju delujočega tržnega gospodarstva. Nadaljevati se morajo tudi prizadevanja za stabilizacijo in reformo, da bo država kos pritisku konkurence in tržnim silam znotraj Unije.

Soglasje o usmerjenosti gospodarske politike in reforme je bilo leta 2005 na splošno ohranjeno. Gospodarska rast se nadaljuje. Primanjkljaj tekočega računa se je zmanjšal, k čemur je prispeval vse večji izvoz. Devizne rezerve so okrepili velik priliv kapitala v obliki prihodkov od privatizacije ter zadolževanje poslovnih bank in bank za podjetja v tujini. Neposredne tuje naložbe še vedno rastejo, kar je povezano predvsem s privatizacijo. Denarna politika se je poostrila, konsolidacija proračuna pa se je zaradi manjših izdatkov in velikih davčnih prihodkov v letu 2005 nadaljevala. Splošni javnofinančni dolg se je zmanjšal. Na področju reforme pokojnin in registracije podjetij so bili doseženi otipljivi rezultati. Privatizacija podjetij v družbeni lasti in bančniškega sektorja je napredovala. Priprave na prestrukturiranje in privatizacijo podjetij v državni lasti so se okrepile. Določen napredek je

bil dosežen pri oblikovanju potrebnega ureditvenega okvira za mrežne industrije. Gospodarska povezanost z EU je napredovala.

Vendar pa sta inflacija in zunanji primanjkljaj še vedno razmeroma visoka. Na začetku leta 2006 se je konsolidacija proračuna ustavila. Predvidena pospešitev javnih naložb ogroža nadaljnjo konsolidacijo proračuna in makroekonomsko stabilnost. Zunanji dolg je narasel, saj se je povečalo zadolževanje v zasebnem sektorju. Brezposelnost se je še povečala. Povsem nove naložbe so še vedno zanemarljive. Podjetniški sektor je na splošno še vedno šibak, tudi zaradi pomanjkanja konkurence na domačih trgih in počasnega napredka pri prestrukturiranju podjetij, privatizaciji in postopkih za izstop s trga. Nova zakonodaja glede stečajev se še ne uporablja pogosto. Kapitalski trgi so še na začetni stopnji. Posredovanje države v gospodarstvu je še vedno zelo razširjeno.

Srbija je na večini področij zelo napredovala pri usklajevanju svoje zakonodaje in politik z **evropskimi standardi**. Srbija na splošno še naprej krepi svojo upravno zmogljivost, da bo lahko pravilno izvajala SPS. Vendar pa so na njeni poti k prihodnji vključitvi v EU potrebna prizadevanja za zaključek zakonodajnega postopka in izvajanja zakonodaje, zlasti na področjih velikih interesov.

Srbija je dobro napredovala glede pravnega in upravnega usklajevanja s pravnim redom Skupnosti na področju *notranjega trga* EU. S ciljem, da izpolni zahteve stabilizacijsko-pridružitvenega sporazuma, si je Srbija v preteklem letu trajnostno prizadevala za usklajevanje svoje zakonodaje z zakonodajo EU. Poseben napredek je dosegla na področju *standardizacije, ugotavljanja skladnosti in akreditiranja, meroslovja, pretoka storitev, preprečevanja monopolov, prava družb in carine*. Zakonodajni okvir na področju standardizacije, certificiranja in meroslovja je zdaj vpeljan in ga je treba izvajati. Sprejet je bil sklep zakonov na področju finančnih storitev za še večje usklajevanje predpisov z EU. Končno je bil ustanovljen neodvisen organ za preprečevanje monopolov. Carinska uprava je znatno napredovala glede nadzora in upravljanja carinske zakonodaje.

Srbija si mora na nekaterih področjih prizadevati za izvajanje prihodnjega sporazuma, pa tudi za to, da bo v celoti izkoristila njegove ugodnosti. Srbija mora zlasti na nekaterih področjih, kot so *obdavčevanje, nadzor državne pomoči, javna naročila, pravice intelektualne lastnine in varstvo potrošnikov*, okrepiti upravne strukture. Zakonodajni okvir je na področju javnih naročil in pravic intelektualne lastnine razmeroma dobro razvit. Potrebna so nadaljnja prizadevanja, da se dosežeta ustrezno izvajanje in uveljavljanje. Srbija mora proučiti diskriminatorsko obdavčevanje tujega blaga in se zavezati kodeksu obnašanja glede obdavčitve podjetij, kakršen velja v EU. Pravni okvir za nadzor državne pomoči je treba še sprejeti in okrepiti upravno zmogljivost. Svet za varstvo potrošnikov je treba še okrepiti.

Kar zadeva *sektorske politike*, je Srbija zelo napredovala na številnih področjih: *izobraževanja, zaposlovanja, socialne politike, politike MSP, kmetijske politike, statistike, energetike, letalstva in prometne infrastrukture*. Srbija je oblikovala nov pravni okvir za visokošolsko izobraževanje. Srbija še naprej učinkovito izvaja evropsko listino o MSP. Srbija si še naprej prizadeva za reformo in posodobitev svojega kmetijskega sektorja in aktivno sodeluje pri izboljšanju prometnih omrežij v regiji. Srbija je podpisala sporazum o skupnem evropskem zračnem prostoru. Srbija aktivno sodeluje pri izvajanju Memoranduma o soglasju o ključnem regionalnem prometnem omrežju in Prometnega observatorija za jugovzhodno Evropo. Srbija je ratificirala Pogodbo o ustanovitvi Skupnosti za energijo.

Na določenih področjih je potrebnih več prizadevanj za izpolnitev prihodnjih obveznosti SPS in prednostnih nalog evropskega partnerstva. To vključuje usklajevanje z EU na področju *varnosti hrane, okolja, informacijske družbe in finančnega nadzora*. Glede varnosti hrane je treba še bolj okrepiti upravno zmogljivost, zlasti na fitosanitarnem področju. Kar zadeva okolje, mora Srbija okrepiti upravno zmogljivost, da se razvije nova zakonodaja in zagotovi pravilno izvajanje in uveljavljanje. Kar zadeva informacijske tehnologije, je treba okrepiti urad za upravljanje telekomunikacij, da se izboljša konkurenčnost v tem sektorju. Kar zadeva medije, je pravni okvir zaskrbljujoč, zlasti v zvezi z zmogljivostjo organa za upravljanje. Na področju finančnega nadzora mora Srbija uvesti strategijo za uveljavljanje sistema notranjega nadzora javnih financ.

Kar zadeva **pravico, svobodo in varnost**, je Srbija prevzela zadevne pristojnosti Državne skupnosti na področju *upravljanja vizumov in meja, azila in migracije*. Zakon o tujcih, ki naj bi določil prihodnjo vizumsko ureditev, je treba še sprejeti. Sprejeta sta bila nacionalna strategije za usklajeno upravljanje meja in akcijski načrt za njeno izvajanje. Zakon o državnih mejah še ni sprejet. Prenos nadzora meja z vojaških na civilne organe se nadaljuje. Na področju azila je treba še sprejeti izvedbeno zakonodajo za urejanje postopkov za sprejem in varstvo prosilcev za azil. Primanjkuje ustrezne infrastrukture in usposobljenega osebja. Podpisani so bili številni sporazumi o ponovnem sprejemu. Pravnega in finančnega okvira za povezovanje ljudi, ki so bili ponovno sprejeti, še vedno ni. Določeni rezultati so bili doseženi na področju boja proti nezakoniti migraciji, toda to je še vedno zaskrbljujoče.

Izvajanje novega zakona o *policiji* je prepočasno. Zakonodaja o varnostnih službah še ni sprejeta. Kar zadeva boj proti *pranju denarja*, je bila zakonodaja izboljšana, toda pristojne agencije med seboj še vedno ne sodelujejo dovolj.

Organizirani kriminal je še vedno zelo zaskrbljujoč. Akcijski načrt za izvajanje nacionalne strategije za boj proti organiziranemu kriminalu še ni v celoti narejen. Treba je še bolj okrepiti specializirane službe znotraj policije, zlasti tiste, katerih naloga je preiskovanje finančnega kriminala. Treba je sprejeti ustrezno zakonodajo o zasegu in zamrznitvi sredstev, bančnih računov in dobička, pridobljenega s kaznivim dejanjem. Izvajanje zakona o zaščiti prič je pokazalo določene pomanjkljivosti. Kar zadeva *trgovanje z ljudmi*, je bila spremenjena kazenska zakonodaja, prišlo pa je tudi do prvih obsodb. *Terorizem* in njegovo financiranje sta zdaj v kazenskem zakoniku navedena kot posebni kaznivi dejanji. Treba je pospešiti ratifikacijo in izvajanje zadevnih mednarodnih konvencij. Razmere na področju varstva *osebnih podatkov* so še vedno zaskrbljujoče.

Kosovo

Kar zadeva **politična merila**, je Kosovo ostalo stabilno in je napredovalo pri prenosu odgovornosti načasne institucije samouprave. Potrebna so večja prizadevanja za krepitev pravne države. Ključne kratkoročne prednostne naloge evropskega partnerstva so bile le delno obravnavane.

Kar zadeva **demokracijo in pravno državo**, v politiki Kosova prevladuje *vprašanje statusa*. Glavne albanske politične stranke na Kosovu so razvile konstruktivnejši dialog, ki bo moral biti trajen. Osredotočenje na status je privedlo do naglega izvajanja nekaterih standardov EU, a je upočasnilo reforme. Ureditev statusa bi morala zagotoviti osnovo za stabilno demokracijo za vse Kosovce, ne glede na njihovo etnično ozadje, ki bo utrdila pravno državo ter spodbujala človekove pravice in pravice manjšin. Kosovske institucije morajo začeti razvijati

vizijo kosovske prihodnosti, ki bo zajemala več kot samo status in bo osredotočena na zdravo oblikovanje politike, preudarne davčne politike, učinkovite institucije in dobro upravljanje na vseh ravneh.

Pri krepitevi vloge *skupščine* je bil dosežen napredek. Sprejet je bil pomemben sveženj reform, s katerimi so se izboljšali nadzor izvršilnih organov, finančna odgovornost in preglednost. Vendar pa skupščinski odbori ne morejo vedno izpolniti svoje vloge v zakonodajnem postopku, deloma zaradi pomanjkanja usposobljenega osebja na sekretariatih odborov. *Poročevalcev* še niso imenovali.

Nasledstvo pokojnega predsednika Rugove in oblikovanje nove *vlade* sta potekala gladko. Napredek Kosova v okviru stabilizacijsko-pridružitvenega procesa je zdaj glavna prednostna naloga vlade. Vlada je ustanovila agencijo za evropska povezovanja in sprejela akcijski načrt za obravnavanje prednostnih nalog evropskega partnerstva.

Kar zadeva *javno upravo*, so začasne institucije ustanovile neodvisen nadzorni svet in višji odbor za javno zaposlovanje. Ustanovile so tudi novi ministrstvi za pravosodje in notranje zadeve. Vlada je nekoliko napredovala pri izboljševanju svoje zmogljivosti usklajevanja in oblikovanja politike. Organi imajo le delni nadzor nad določenimi območji kosovskih Srbov, zlasti v severnih občinah. Vendar pa je upravna zmogljivost Kosova še vedno šibka, v državni upravi pa je preveč osebja. Potrebna je celovita reforma državne uprave. Na zaposlovanje v upravi še vedno vpliva politika.

Kar zadeva *pravosodni sistem*, sta bila ustanovljena Sodni svet Kosova in Kosovski inštitut za pravosodje. Veliko odgovornosti je bilo prenesenih na začasne institucije, da bi se tako povečala lokalna udeležba in odgovornost. Trenutna vloga skupščine pri zaposlovanju sodnikov in tožilcev ruši neodvisnost sodstva ter dovoljuje, da politični in etnični premisleki vplivajo na tisto, kar bi moral biti nepristranski in tehnični postopek zaposlovanja. Na področju civilnega in kazenskega prava so kosovske pravosodne institucije le malo napredovale. Število sodnih zaostankov se je povečalo, sodnih odločb pa se ne izvršuje vedno. Izvrševanje sodnih odločb za odmevne primere, povezane z izgredi marca 2004, je zaradi pomanjkanja prizadevnosti policije pri preiskavi primerov, prizanesljivih kazni in pomanjkanja sodelovanja prič še vedno problematično.

Kot odziv na ključno prednostno nalogo evropskega partnerstva je vlada sprejela akcijski načrt za boj proti *korupciji*, ustanovljen je bil svet za boj proti korupciji, skupščina pa je imenovala direktorja agencije za boj proti korupciji. Vendar pa je korupcija na Kosovu še vedno zelo razširjena, glede učinkovitega reševanja tega vprašanja pa je bil dosežen skromen napredek.

Na področju *človekovih pravic in zaščite manjšin* je bil ustanovljen svetovalni odbor za reševanje pritožb oseb, ki naj bi bile žrtve kršenja človekovih pravic s strani UNMIK. Mandat mednarodnega varuha človekovih pravic se je konec leta 2005 iztekel, skupščina pa je imenovala kosovskega varuha človekovih pravic.

Spomladi leta 2006 sta predsednik in predsednik vlade začela zelo opazno kampanjo približevanja *manjšinam*. Oba sta manjšinske skupnosti pozvala, naj Kosovo jemljejo kot svoj dom in naj sodelujejo s kosovskimi začasnimi institucijami samouprave. Vendar pa so manjšine še vedno prikrajšane, potrebna pa so tudi nadaljnja prizadevanja za boj proti nestrpnosti. Še zlasti poleti leta 2006 je prišlo do številnih nasilnih napadov na kosovske Srbe. Razmere za trajno vračanje beguncev in razseljenih oseb so še vedno težke.

Odnosi med kosovskimi Srbi in Albanci so še vedno napeti. Beograd skuša kosovskim Srbom preprečiti udeležbo v začasnih institucijah samouprave, kosovski Srbi pa jih še naprej bojkotirajo.

Kar zadeva **regionalna vprašanja in mednarodne obveznosti**, je Kosovo okrepilo svoje sodelovanje v regionalnih forumih in pobudah sodelovanja, ki je ključna prednostna naloga evropskega partnerstva, še zlasti na področju prometa in energetike. Sporazum o prosti trgovini z Nekdanjo jugoslovansko republiko Makedonijo je začel veljati, podpisana pa sta bila tudi sporazuma o prosti trgovini s Hrvaško ter Bosno in Hercegovino.

Kar zadeva **gospodarska merila**, je Kosovo doseglo delni napredek pri vzpostavljanju delujočega tržnega gospodarstva. Potrebna so še znatna dodatna prizadevanja, da bo lahko kos konkurenčnemu pritisku in tržnim silam znotraj Unije.

Soglasje o bistvenih elementih gospodarske politike na Kosovu je bilo na splošno ohranjeno. Denarno stabilnost je še naprej podpirala uporaba evra kot edinega veljavnega zakonitega plačilnega sredstva. Davčna politika se je poostрила, kar odraža nagel padec podpore donatorjev in predvideno izčrpanje rezerve nakopičenih denarnih depozitov. V skladu s ključnimi priporočili evropskega partnerstva je bil oblikovan srednjeročni okvir gospodarske politike za Kosovo, katerega cilj je zagotovitev trajnostne proračunske naravnosti. Sprejet je bil prvi srednjeročni okvir izdatkov, ki omogoča prečiščen pregled proračunskih in zunajproračunskih potreb po financiranju, vključno s projekti javnih naložb. Privatizacija podjetij v družbeni lasti je vidno napredovala. Znatni napredek je bil dosežen pri vključevanju podjetij v družbeni lasti, ki je ključna prednostna naloga evropskega partnerstva.

Vendar pa makroekonomska stabilnost še ni na zadovoljivi ravni, v glavnem zaradi krhkih davčnih in netrajnostnih zunanjih razmer. Brezposelnost je še vedno visoka, tudi zaradi čezmernih stroškov dela. Ti stroški tudi ovirajo razvoj zasebnega sektorja in izvozno konkurenčnost. Pri izvajanju obveznosti, ki so jih organi prevzeli glede politike, so še vedno velike težave, zlasti kar zadeva trajnostno proračunsko naravnost v srednjeročnem obdobju. Neučinkovitost sodstva in pravna negotovost glede uveljavljanja lastninskih pravic še naprej ovirata gospodarske dejavnosti. Dostop malih in srednje velikih podjetij do zunanjega financiranja je omejen. Infrastruktura je še vedno nezadostna in pogosto slabe kakovosti. Dobava energije je še vedno nezanesljiva, kar ovira gospodarski razvoj. Še naprej je treba pospeševati prestrukturiranje podjetij v javni lasti, zlasti kosovsko energetske podjetje.

Kosovo je zelo napredovalo pri usklajevanju svoje zakonodaje in politik z **evropskimi standardi**. Vendar pa je bil glede učinkovitega izvajanja in uveljavljanja sprejete zakonodaje dosežen delni napredek. Potrebno je več prizadevanj za oblikovanje upravnega okolja, ki bo zagotovilo nadaljnje usklajevanje z evropskimi standardi.

Na področju **notranjega trga** je bil določen napredek dosežen pri oblikovanju sistema za *standardizacijo, certificiranje, meroslovje, akreditiranje in ugotavljanje skladnosti*. Na številnih pomembnih področjih, kot so *javna naročila, konkurenca* in *varstvo pravic intelektualne lastnine*, je bil dosežen skromen napredek. Tudi na področju *zaposlovanja, socialne politike in izobraževanja* je bil dosežen skromen napredek. Na področju *prostega pretoka kapitala* je bil dosežen delni napredek.

Carinska zakonodaja je na splošno v skladu s pravnim redom Skupnosti, velik napredek pa je kot odziv na prednostne naloge evropskega partnerstva dosežen na več področjih, povezanih z upravo zmogljivostjo na področju carine (npr. računalniško vodenje, analiza tveganja, boj proti korupciji). Veljati je začela popravljena integrirana tarifa za Kosovo. Narejena je bila celovita reorganizacija UNMIK, obveščevalna in preiskovalna enota pa sta bili okrepljeni. Na področju *obdavčevanja* je bil dosežen določen napredek, vendar je pobiranje domačih davkov še vedno slabo.

Kar zadeva razvoj *sektorskih politik*, je dobro napredoval *prometni* sektor, ki je prednostna naloga evropskega partnerstva. Vlada je sprejela dokument o politiki multimodalnih prevozov. Kosovo je podpisalo sporazum o ustanovitvi skupnega evropskega zračnega prostora.

Določen napredek je bil dosežen glede prestrukturiranja *energetskih* služb. Urad za upravljanje energije je začel delovati in je izdal precej izvedbene zakonodaje. Kosovo je ratificiralo Pogodbo o ustanovitvi Skupnosti za energijo. Vendar pa sta finančna možnost preživetja in zanesljivost energetskega sektorja še vedno vprašljiva. Izterjava odprtih računov je še vedno na neznosno nizki ravni, tehnične izgube in kraje pa na zelo visoki.

Kar zadeva okolje, je napredek na področju zakonodaje dokaj velik. Določen napredek je bil dosežen v kmetijskem sektorju, zlasti na področju veterine. Na področju *finančnega nadzora* je bil dosežen velik napredek.

Na področju *avdiovizualne* politike in medijev je Kosovo zelo napredovalo. Aprila 2006 je bil razglašen zakon o Radioteleviziji Kosovo. Na področju elektronskih komunikacij in informacijske družbe je bil dosežen skromen napredek.

Določen napredek je bil dosežen na področju *statistike*. Potekajo priprave na popis stanovanj in prebivalstva. Ustanovljena je bila mednarodna nadzorna misija, ki naj bi statističnemu uradu pomagala pri pripravah na popis in zagotovitvi, da bo ta izveden v skladu z mednarodnimi standardi. Storjeni so bili tudi ukrepi za spodbujanje udeležbe manjšin pri pilotnih projektih popisa. Zmogljivosti statističnega urada so na splošno še vedno slabe.

Kar zadeva *pravico, svobodo in varnost*, je bil dosežen določen napredek na področju *upravljanja meja*. Januarja 2006 sta mejna policija in carina podpisali memorandum o soglasju, ki je olajšal usklajeno upravljanje meja.

Finančno informativno središče je popravilo predpise za *boj proti pranju denarja*, pri čemer sta sodelovala tudi kosovski bančni in plačilni organ.

Na področju boja proti *mamilom* ni bilo napredka. Treba je okrepiti zmogljivosti lokalne policije za boj proti mamilom.

Kosovska policija vse bolj postaja profesionalna *policija*. Imenovani so bili namestnik kosovskega policijskega komisarja in štirje sekretarji policijskih komisarjev kosovske policije. Potrebna so nadaljnja prizadevanja za razvoj učinkovite policije in krepitev lokalnih preiskovalnih zmogljivosti v zvezi s korupcijo in organiziranim kriminalom.

Potekajo prizadevanja za okrepitev boja proti *organiziranemu kriminalu*, ki je na Kosovu še vedno resen problem. Kriminalne mreže segajo v različne socialno-ekonomske sektorje in v politiko. Najti visoko usposobljeno osebje za kosovsko policijo je še vedno velik izziv. Še

vedno ni zakonodaje, ki bi zagotavljala zaupnost identitete obveščevalcev na sodišču. Na področju boja proti *trgovanju z ljudmi* je bil dosežen le skromen napredek, Kosovo pa je še vedno izvor, tranzit in cilj trgovanja. Kar zadeva varstvo osebnih podatkov, ni bilo nobenega napredka, kar je zaskrbljujoče.

Turčija

Turčija še naprej v zadostni meri izpolnjuje kopenhavska **politična merila** in nadaljuje politične reforme. Vendar se je tempo v preteklem letu upočasnil. Precejšnja nadaljnja prizadevanja so potrebna, zlasti na področju svobode izražanja. Nadaljnje izboljšave so potrebne tudi na področju pravic nemuslimanskih verskih skupnosti, žensk, sindikatov in civilnega nadzora vojske.

Kar zadeva **demokracijo in pravno državo**, je bil na področju *javne uprave* sprejet zakon o varuhu človekovih pravic. Glede reforme državne uprave ni bilo napredka.

Na področju *civilno-vojaških odnosov* je parlament sprejel spremenjeni postopek za vojaška sodišča, ki krepi procesna jamstva za obtožence. Vendar pa višji člani oboroženih sil še vedno dajejo javne izjave, da bi vplivali na področja, za katera niso odgovorni.

Na področju *reformе pravosodja* je bil dosežen napredek. Vendar pa je izvajanje nove zakonodaje s strani sodstva doslej dajalo mešano sliko, neodvisnost sodstva pa je treba še naprej uveljavljati.

Na področju boja proti *korupciji* je bil dosežen delni napredek glede zakonodajnih reform. Korupcija je še vedno zelo razširjena. Politike za boj proti korupciji so šibke, organe, odgovorne za boj proti korupciji, pa je treba okrepiti.

Kar zadeva **človekove pravice in zaščito manjšin**, se je še naprej zmanjševalo število prijav *mučenja in slabega ravnanja*. Vendar pa domnevni primeri mučenja in slabega ravnanja izven priporov in na jugovzhodu države vzbujajo skrb. Tudi nekaznovanje storilcev mučenja je še vedno problem. Natančno je treba spremljati vpliv sprememb protiterorističnega zakona na temeljne svoboščine. S temi spremembami je bil vpeljan obsežen seznam terorističnih kaznivih dejanj, zmanjšala pa so se procesna jamstva za obtožence.

Na splošno je v turški družbi naraslo število odprtih razprav o številnih vprašanjih, vključno s tradicionalno občutljivimi temami. Kljub temu trendu trenutni pravni okvir še ne zagotavlja *svobode izražanja* v skladu z evropskimi standardi. Z nedavno sodbo kasacijskega sodišča je bila uveljavljena sodna praksa glede člena 301 kazenskega zakonika, ki omejuje svobodo govora. Poleg tega je bilo precej oseb kazensko preganjanih zaradi izražanja nenasilnega mnenja. Člen 301 in druge določbe turškega kazenskega zakonika, ki omejujejo svobodo izražanja, je treba uskladiti z Evropsko konvencijo o človekovih pravicah (EKČP).

Omejitev *svobode zbiranja in združevanja* so blažje, izboljšalo pa se je tudi izvajanje ukrepov, sprejetih v zadnjih letih. Vendar pa so bili v nekaterih primerih varnostniki med protesti preveč nasilni. Še vedno so težave pri ustanavljanju združenj, ki krepijo določeno kulturno identiteto.

Kar zadeva *svobodo veroizpovedi*, je bilo sprejetje zakona, ki naj bi izboljšal razmere *verskih manjšin*, že večkrat preloženo, glede težav, ki jih imajo nemuslimanske skupnosti v vsakdanjem življenju, pa ni sprememb. Razmere alevske skupnosti se niso nič spremenile.

Treba je vzpostaviti pravni okvir v skladu z EKČP, da bodo lahko vse verske skupnosti delovale brez neupravičenih omejitev.

Pravice žensk imajo v Turčiji vse večjo pozornost javnosti, civilna družba pa ima na tem področju vedno bolj pozitivno vlogo. Pravni okvir je v glavnem zadovoljjujoč. Vendar pa pravice žensk v praksi niso vedno varovane, še zlasti v najrevnejših področjih države. „Kazniva dejanja iz časti“ je treba bolj sistematično preiskovati in storilce po potrebi kazensko preganjati in obsoditi.

Glede razmer na področju *pravic otrok* je bilo le malo sprememb. Izboljšati je treba izvajanje pravnih določb v zvezi z izobraževanjem in zaposlovanjem otrok, mlajših od 15 let.

Na področju *pravic sindikatov* ni bilo zakonodajnega napredka. Turčija še ne izpolnjuje standardov EU in MOD (Mednarodne organizacije dela), zlasti glede pravice do stavke in kolektivnih pogajanj.

Pristop Turčije do *pravic manjšin* je še vedno omejevalen. Turčija ni ratificirala mednarodnih pravnih instrumentov o pravicah manjšin. Kar zadeva *kulturne pravice*, je v jezikih, ki niso turški, dovoljeno omejeno predvajanje. Omejitve učenja teh jezikov veljajo v javnem šolskem sistemu. Vse zasebne ustanove, ki so nudile tečaje v kurdskem jeziku, so bile zaprte avgusta leta 2005. Splošne omejitve uporabe jezikov, ki niso turški, so še vedno stroge, in sicer tako v političnem življenju kot pri dostopu do javnih storitev.

Turčija je tarča vse večjega števila terorističnih napadov, zlasti s strani Kurdske delavske stranke, ki jo je EU uvrstila na seznam terorističnih organizacij. EU je strogo obsodila ta teroristična dejanja.

Turčija mora obravnavati hude gospodarske in socialne težave na *jugovzhodu* in zagotoviti, da kurdsko prebivalstvo v celoti uživa pravice in svoboščine. Veliko število notranje razseljenih oseb je še vedno zaskrbljujoče.

Kar zadeva *regionalna vprašanja in mednarodne obveznosti*, Turčija neprenehoma izraža podporo prizadevanjem ZN za celovito rešitev *vprašanja Cipra*. Vendar pa z Republiko Ciprom ni bilo nikakršnega napredka glede normalizacije dvostranskih odnosov. Od podpisa Dodatnega protokola k pridružitvenemu sporazumu julija 2005 Turčija ni naredila ničesar v zvezi s popolnim izvajanjem in odpravo vseh ovir prostemu pretoku blaga, vključno z omejitvami glede neposrednih prometnih povezav s Ciprom. Evropski svet je na svojem zasedanju junija 2006 opozoril, da bo Svet v letu 2006 pregledal izvajanje Dodatnega protokola in zagotovil nadaljnje ukrepanje v zvezi z zadevami, navedenimi v Deklaraciji EU z dne 21. septembra 2005.

Odnosi z Grčijo se pozitivno razvijajo, toda glede odprtega vprašanja meje ni nobenega napredka. Na srečanju zunanjih ministrov obeh držav je bil dogovorjen nov sveženj ukrepov za krepitev zaupanja. Še vedno so ključni dobri sosedski odnosi.

Kar zadeva *gospodarska merila*, se Turčija lahko šteje kot delujoče tržno gospodarstvo, če zanesljivo ohrani svoje nedavne dosežke glede stabilizacije in reforme. Turčija mora biti tudi v srednjeročnem obdobju kos konkurenčnemu pritisku in tržnim silam znotraj Unije, pod pogojem, da zanesljivo ohrani svojo stabilizacijsko politiko in sprejme nadaljnje odločilne ukrepe glede uresničevanja strukturnih reform.

Soglasje o bistvenih elementih tržnega gospodarstva je še vedno na splošno ohranjeno. Makroekonomske politike, usmerjene k stabilnosti, so prispevale k močni gospodarski rasti in vse večji odpornosti gospodarstva proti pretresom. Proračunski primanjkljaj in stopnja javnofinančnega dolga sta se znatno zmanjšala, storjeni pa so bili nekateri ključni ukrepi za krepitev sistema socialne varnosti. Potrjena je bila neodvisnost agencij za upravljanje in nadzor, posebne pravice bank v državni lasti pa se postopno odpravljajo. Postopek privatizacije je dobil zagon. Bančni in nebančni finančni sektor se še naprej poglobljata, nadzor pa je bil še okrepljen. Gospodarstvo je postalo bolj odprto za zunanjo trgovino in naložbe. Centralna banka in vlada sta nadaljevala z izvajanjem politike za zmanjšanje inflacije.

Na razmeroma visoke potrebe po zunanjem in vladnem financiranju še vedno zelo vpliva zaupanje vlagateljev, ki predstavlja potencialno tveganje za makroekonomsko stabilnost. Zato je treba konsolidacijo proračuna še naprej krepiti in učinkovito podpirati s strukturnimi ukrepi. Pozornost je treba posvetiti boju proti neprijavljenemu zaposlovanju. Neravnovesja na trgu dela še obstajajo. Stopnje zaposlenosti so zelo nizke in še padajo, zlasti med ženskim prebivalstvom. Odzivi politike na ta neravnovesja so bili omejeni, stroški za zaposlitev, ki ne obsegajo plače, pa so še vedno veliki. Povprečni izobraževalni standardi so razmeroma nizki in še vedno obstajajo velike razlike. Na poslovno okolje so negativno vplivale ovire pri odhodu s trga in slaba preglednost glede državnih pomoči. Postopek prestrukturiranja energetskega sektorja je napredoval dokaj počasi.

Turčija je izboljšala svojo **spособnost za prevzem obveznosti članstva**. Na večini področij je bil dosežen določen napredek. Vendar pa izpolnitev kratkoročnih prednostnih nalog v okviru partnerstva za pristop na mnogih področjih zaostaja. Številne obveznosti Turčije v okviru carinske unije so še neizpolnjene. Marsikaj je še treba storiti za izboljšanje stopnje uskladitve ter institucionalne in upravne zmogljivosti.

Napredek na področju *prostega pretoka blaga* je neenakomeren. Do izboljšanj je prišlo na področjih, kot so akreditiranje, standardizacija in ugotavljanje skladnosti. Vendar pa so številne določbe še vedno v nasprotju s splošnimi načeli prostega pretoka blaga, tehnične ovire za trgovino pa še vedno obstajajo. Na področju *prostega gibanja delavcev* ni bilo napredka. Uskladitev s pravnim redom Skupnosti glede *pravice ustanavljanja in svobode opravljanja storitev* je še vedno le delna. Turčija je dosegla zelo skromen napredek na področju *prostega pretoka kapitala*. Uskladitev še ni v celoti zaključena, zlasti glede boja proti pranju denarja. Nakup nepremičnin s strani tujcev je omejen.

Na področju *javnih naročil* je dosežen zelo omejen napredek. Z uvedbo izjem se je obseg uporabe zakonodaje zožil. Turčija nima organizacije, ki bi zagotavljala skladno politiko na vseh področjih, povezanih z javnimi naročili. Kar zadeva *pravo družb*, je bil dosežen določen delni napredek. Turčija je sprejela večino mednarodnih računovodskih standardov. Vendar pa ti za večino turških podjetij, ki morajo dajati poročila le v zvezi z davki, niso pravno zavezujoči. Uskladitev je na nizki ravni. Kar zadeva *pravo intelektualne lastnine*, je usklajevanje zelo napredovalo in upravna zmogljivost se je izboljšala. Vendar pa je nadaljnji napredek še vedno nujen, zlasti pri krepitvi reševanja organiziranega piratstva in ponarejanja. Poleg tega je treba okrepiti sodelovanje in usklajevanje med zadevnimi organi. Nespecializirana nižja sodišča imajo težave s pravilnim izvajanjem zakonodaje.

Napredek na področju *konkurenčne politike* je neenakomeren. Usklajevanje pravnega reda Skupnosti glede preprečevanja monopolov je zelo napredovalo, izvrševanje s strani organa, pristojnega za konkurenco, pa je zadovoljivo. Vendar pa glede državne pomoči ni nikakršnega napredka: Turčija nima potrebnega zakonodajnega okvira niti upravnih struktur za izvajanje pravil EU. Zadevne obveznosti v okviru pridružitvenega sporazuma je še treba izpolniti.

Turčija je dosegla določen napredek glede *finančnih storitev*. Nov bančni zakon ter zakonodaja o plačilni nesposobnosti v zavarovalniškem sektorju in v sektorju dodatnih pokojnin predstavljata napredek. Uskladitev zakonodaje na področju zavarovalništva je delna. Na področju investicijskih storitev in trgov vrednostnih papirjev je treba še naprej prilagajati odškodninsko shemo za vlagatelje, čezmejno opravljanje storitev, zahteve za objavo in prospekte. Nadzorno zmogljivost je treba še naprej krepiti, zlasti v zavarovalniškem sektorju in sektorju trga vrednostnih papirjev.

Napredek je bil dosežen v delih področja *informacijske družbe in medijev*, vključno z lokalnim predvajanjem v drugih jezikih. Turčija je dosegla dobro podlago za nadaljnje usklajevanje na področju elektronskih komunikacij in informacijske tehnologije. Splošna uskladitev na področju medijev in avdiovizualne politike je še vedno zelo omejena.

Na področju *kmetijstva* je bil glede razvoja podeželja dosežen določen delni napredek. Vendar pa je bilo zaradi zamud pri sprejetju zadevnih zakonodajnih ukrepov in upravnih struktur izvajanje v nevarnosti. Večino upravnih struktur za izvajanje skupne kmetijske politike (SKP) je še treba razviti. Turška politika za vse večje povezovanje finančne podpore s stopnjo proizvodnje ni v skladu z reformo SKP. Na splošno je uskladitev delna. Na področju *ribištva* Turčija ni napredovala. Pomembni elementi pravnega reda Skupnosti v turški zakonodaji manjkajo. Strukture za izvajanje skupne ribiške politike niso vpeljane. Pri usklajevanju *veterinarske, fitosanitarne in prehrabene politike* je bil dosežen delni napredek. Vpeljani niso ne zakonodajni okvir ne upravne strukture, ki bi omogočali izvajanje pravnega reda Skupnosti. Nadzorni sistemi so na splošno šibki. Največja težava v veterinarskem sektorju, zlasti zaradi razmer zdravja živali, je pomanjkanje učinkovitega sistema za nadzor bolezni živali.

Na področju *prometne politike* je bil dosežen določen napredek. Usklajevanje glede cestnega prometa je še kar napredovalo, v drugih sektorjih pa je neenakomerno. Pozornost je treba nameniti zmogljivosti izvajanja in izvrševanja. Odločitev o strukturi železniškega sektorja še ni sprejeta. Mednarodni sporazumi o pomorskem in zračnem prometu niso dopolnjeni s prenosom ustreznega pravnega reda Skupnosti. Glede *vseevropskih omrežij* je bil dosežen delni napredek. Na področju *energetike* je bil dosežen določen napredek. Vendar pa je pravna uskladitev neenakomerna. Okvirni zakon za energetska učinkovitost je treba še razviti. Okrepiti je treba upravno zmogljivost in neodvisnost organov za upravljanje.

Na področju *obdavčevanja* je bil dosežen delni uspeh. Turška davčna ureditev je deloma usklajena s pravnim redom Skupnosti. V celoti niso zaključeni predvsem obseg in stopnje DDV, struktura in stopnje trošarin, pa tudi neposredno obdavčevanje na splošno. Nujno je treba odpraviti vse diskriminacijske elemente pri obdavčevanju alkoholnih in tobačnih izdelkov.

Turčija je napredovala na področju *gospodarske in monetarne unije*. Na splošno potekajo že obširne priprave. Vendar pa zakonodaja za preprečevanje financiranja javnega sektorja in prepoved privilegiranega dostopa javnih organov do finančnih institucij ni v skladu s pravnim redom Skupnosti. Poleg tega pomanjkanje učinkovitih praks usklajevanja in sodelovanja zmanjšuje učinkovitost gospodarske politike. Turčija je dosegla določen napredek glede uporabe enotne klasifikacije in razpoložljivosti sektorske *statistike*. Uskladitev je še vedno delna, toda nova zakonodaja zagotavlja znaten napredek.

Turčija je dosegla delni napredek glede *zaposlitvene in socialne politike* EU, zlasti na področju socialne varnosti in glede izvajanja novega zakona za invalide. Vendar pa je treba zagotoviti popolno spoštovanje pravic sindikatov. Pozornost je treba nameniti boju proti neprijavljenemu zaposlovanju. Okrepiti je treba upravno zmogljivost in tako zagotoviti izvajanje.

Turčija je zelo napredovala na področju *podjetniške in industrijske politike*, zlasti pri pravnemu oblikovanju Agencije za podporo in spodbujanje naložb. Napredovali so tudi privatizacija, usklajevanje opredelitve MSP in načrtovanje politike. Usklajevanje je dobro napredovalo.

Napredek je bil dosežen glede *regionalne politike in usklajevanja strukturnih instrumentov*, zlasti s sprejetjem zakona o razvojnih agencijah. Vendar pa sta vloga in delovanje teh agencij nekoliko zaskrblijujoča. Izboljšati je treba lastništvo in odgovornost, vključno s proučitvijo razdelitve pristojnosti med ministrstvi na državni in regionalni ravni. Uskladitev je še vedno skromna.

Kar zadeva *sodstvo in temeljne pravice*, je bil dosežen določen napredek. Na splošno je bil na področju reforme pravosodja napredek nepretrgan. Vendar pa je izvajanje nove zakonodaje s strani sodstva doslej dajalo mešano sliko, neodvisnost sodstva pa je treba še naprej uveljavljati. Glede boja proti korupciji je bil dosežen določen napredek, zlasti z vse večjo preglednostjo v javni upravi. Vendar pa je korupcija še vedno zelo razširjena, organi in politike za boj proti korupciji pa so še vedno šibki. Obseg parlamentarne imunitete je preširok. Glede temeljnih svoboščin je bil dosežen delni zakonodajni napredek, čeprav se je izvajanje reform nadaljevalo.

Na področju *pravice, svobode in varnosti* je Turčija napredovala glede azila, upravljanja meja, boja proti trgovanju z ljudmi, carine in sodelovanja policije. Usklajevanje poteka, a na področjih, kot so migracija, boj proti organiziranemu kriminalu, pranje denarja in pravosodno sodelovanje v civilnih in kazenskih zadevah, še ni v celoti zaključeno.

Določen nadaljnji napredek je bil dosežen na področju *znanosti in raziskav*, zlasti pri sodelovanju na raziskovalnih programih EU in dodelitvi proračunskih sredstev. Na področju *izobraževanja in kulture* je bil dosežen znatni nadaljnji napredek. Usklajevanje je na obeh področjih zelo napredovalo.

Usklajevanje glede ravnanja z odpadki in hrupa je nemoteno. Glede drugih vidikov, vključno z mednarodnimi konvencijami, je usklajevanje na področju *okolja* še vedno na nizki ravni. Pomanjkanje napredka na področju horizontalne zakonodaje, zlasti glede čezmejnih vprašanj in javnega posvetovanja, je vse bolj zaskrblijujoče. Na področju kakovosti zraka, varstva narave in kakovosti vode je bil dosežen delni napredek pri prenosu pravnega reda Skupnosti. Z izvajanjem spremenjene okoljske zakonodaje se bo okrepila zmogljivost institucij. Dosežki glede izvrševanja so slabi.

Kar zadeva *varstvo potrošnikov in zdravje*, se je varstvo potrošnikov izboljšalo, zlasti z uvedbo sistema za nadzor trga. Tudi področje javnega zdravja se je izboljšalo, zlasti z oblikovanjem mreže za epidemiološko spremljanje in nadzor nalezljivih bolezni. Vendar pa je izvajanje v obeh primerih še vedno slabo.

Carinska unija je pripravila Turčijo na visoko stopnjo usklajevanja na tem področju. Vendar pa zakonodaja glede nekaterih posebnih vprašanj, kot so prosta trgovinska območja, oprostitve carin, boj proti ponarejenemu blagu in naknadno preverjanje, ni usklajena. Carinsko upravo je treba okrepiti, vključno z začetkom priprav na medsebojno povezanost IT.

Na področju *zunanjih odnosov* je Turčija dosegla višjo stopnjo usklajevanja. Vendar pa usklajevanje s skupno trgovinsko politiko EU še ni v celoti zaključeno. Usklajevanje s skupno *zunanjostjo ter varnostno in obrambno politiko* EU se je nadaljevalo. Turčija je okrepila svoje zunanjepolitične dejavnosti na Srednjem vzhodu in s tem spodbujala regionalno stabilnost. Meja z Armenijo je še vedno zaprta. Turčija je sodelovala v misijah EVOP. Vendar pa sodelovanje Turčije v EVOP še vedno povzroča težave. Turčija še naprej ovira udeležbo Cipra in Malte pri strateškem sodelovanju med EU in NATO. Turčija na podoben način nasprotuje tudi pristopu Cipra k Wassenaarskemu sporazumu. Turčija mora še podpisati statut Mednarodnega kazenskega sodišča.

Glede *finančnega nadzora* je bil dosežen določen napredek. Določene upravne strukture in izvedbena zakonodaja so vpeljane. Vendar pa zakon o javnem finančnem upravljanju in nadzoru še ne deluje v celoti. Čeprav so bili nekateri začasni ukrepi sprejeti, strukture, ki bodo ščitile finančne interese EU, še niso zaključene. Kar zadeva *finančne in proračunske določbe*, bo morala Turčija pravočasno oblikovati usklajevalne strukture in izvedbene določbe za zagotovitev pravilnega izračunavanja, pobiranja, plačevanja in nadzora lastnih virov.